

de **GERECHTSDEURWAARDER**

NIEUWS EN ACHTERGRONDEN, BESCHOUWINGEN EN OPVATTINGEN VAN EN OVER DE BEROEPSGROEP EN HAAR WERKVELD

Geert Corstens: De druk op het juridisch systeem pak je het best aan door de instroom te beperken

**Wetsvoorstel
doorberekening
kosten**

**Netten: Gegrepen
door de UIHJ**

**De commissie
Meerjarenbeleid**

Sdu oprecht
de beste
keuze

KBvG
KONINKLIJKE BEROEPSORGANISATIE
VAN GERECHTSDEURWAARDERS

Colofon

de GERECHTSDEURWAARDER

De *Gerechtsdeurwaarder* is een uitgave van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG). In de *Gerechtsdeurwaarder* leest u nieuws en achtergronden, beschouwingen en opvattingen van en over de beroepsgroep en haar werkveld. Het blad wordt verspreid onder alle leden van de KBvG en externe relaties.

VERSCIJNINGSFREQUENTIE

4 x per jaar

CONTACTINFORMATIE KBvG

Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG)
Prinses Margrietplantsoen 49
2595 BR Den Haag
Tel: 070 890 35 30
E-mail: kbvg@kbvg.nl
website: www.kbvg.nl

REDACTIE

Nienke van Bockhooven (hoofdredacteur)
prof. mr. Ton Jongbloed
mr. Bart van Ratingen
mr. Karen Weisfelt (hoofdredacteur)

REDACTIESECRETARIAAT

Bureau KBvG

FOTOGRAFIE

Hollandse Hoogte
Shutterstock.com

VORMGEVING

SD Communicatie, Rotterdam

UITGEVER

Sdu Uitgevers
Peter Frissen
Postbus 20025
2500 EA Den Haag
telefoon: 070 378 97 34

ISSN: 1876-7524

ABONNEMENTEN

KBvG-leden ontvangen de *Gerechtsdeurwaarder* gratis. KBvG-leden worden verzocht adresmutaties door te geven aan het Bureau van de KBvG, dat per nummer een actueel adresbestand levert aan de uitgever. Andere abonnees worden verzocht adresmutaties door te geven aan de abonnementenadministratie door middel van het opsturen van de envelop met de gewijzigde gegevens aan Sdu Klantenservice, postbus 20014, 2500 EA Den Haag. De prijs van een abonnement is € 83,70 per jaar excl. btw en incl. verzend- en administratiekosten. Prijswijzigingen voorbehouden.

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

Sdu Klantenservice
Postbus 20014, 2500 EA Den Haag
tel.: 070-3789880, fax: 070-3789783

Een abonnement kan op ieder gewenst tijdstip ingaan en geldt tot wederopzegging, tenzij anders overeengekomen. Partijen kunnen ieder schriftelijk opzeggen tegen het einde van de abonnementsperiode, met inachtneming van een opzegtermijn van twee maanden.

ADVERTENTIEACQUISITIE

Voor advertenties bel: 070 378 05 62 of stuur een e-mail naar advertentie.juridisch@sdu.nl

© KBvG, Den Haag, 2015

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de KBvG.

De bij toepassing van art. 16B en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopieën, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht, Postbus 882, 1180 AW te Amstelveen.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Inhoud

04

De kloof tussen wet en leven

Eind vorig jaar nam Geert Corstens afscheid als president van de Hoge Raad. Bij zijn afscheidszitting sprak hij onder meer over de rechtsstaat en wat er voor nodig is om die levend te houden. "Ik ben geen doemdenker, maar dat wil niet zeggen dat we niet alert moeten blijven."

Toezicht en tuchtrecht: wie gaat dat betalen?

Het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen is op dit moment aanhangig bij de Tweede Kamer. Oud-president van de Hoge Raad Willibrord Davids vindt het voorstel niet alleen kwalitatief onder de maat, maar ten dele ook principieel onjuist onderbouwd. "Je kunt je afvragen: voor welk probleem is dit wetsvoorstel nu eigenlijk de oplossing?"

22

27

"Integriteit staat niet op iemands voorhoofd geschreven"

Sinds 1 januari 2013 moeten kandidaat-notarissen die actief willen worden als (toegevoegd) notaris beschikken over een positief advies van de Commissie toegang notariaat. Wat voegt dit advies toe aan de reeds bestaande screening door de Commissie van deskundigen? En waarop wordt dit advies gebaseerd? BFT-bestuurslid en lid van de commissie Pieter Kole licht doel en aanpak toe.

Aanbestedingen voor gerechtsdeurwaardersdiensten

Voor de *Gerechtsdeurwaarder* blikken Gert Weerheim en Jan Dirk van Vlastuin terug op twee belangrijke aanbestedingsprocedures voor gerechtsdeurwaardersdiensten die zijn gehouden door het CAK en het CJIB. Als advocaten van een aantal deurwaardersorganisaties waren ze betrokken bij deze procedures.

33

Gegrepen door het virus van de Union

Afgelopen juni legde Leo Netten na een tweede termijn het voorzitterschap van de 'Union internationale des huissiers de justice' (hierna: Union) neer. Ruim twintig jaar verkondigde de Tilburgse gerechtsdeurwaarder wereldwijd een naar eigen zeggen eenvoudige boodschap: geen rechtsstaat zonder een goed functionerend executie- en beslagrecht. *De Gerechtsdeurwaarder* vroeg hem terug te kijken op zijn loopbaan. "Ook Nederland kent soms trekjes van een bananenrepubliek."

10

En verder

- 15 | Het wetsvoorstel doorberekening kosten tegen het licht gehouden
- 16 | Juridische Poort: doorberekening kosten
- 25 | Column: Over kansen, de toekomst en digitalisering
- 26 | KBvG Nieuws
- 30 | Vakinhoudelijk: Groot ledenonderzoek deel 1: de gerechtsdeurwaarder over zijn ambt en zijn toekomst
- 33 | Vakinhoudelijk: Aanbestedingen voor gerechtsdeurwaardersdiensten

De kloof tussen wet en leven

Eind vorig jaar nam Geert Corstens afscheid als president van de Hoge Raad. Bij zijn afscheidszitting sprak hij onder meer over de rechtsstaat en wat er voor nodig is om die levend te houden. “Ik ben geen doemdenker, maar dat wil niet zeggen dat we niet alert moeten blijven.”

‘Nederland wordt een onaantrekkelijk land om je recht te krijgen.’ Het is de kop boven een groot interview met Geert Corstens in *NRC Handelsblad*, jaargang 2012. Journalisten Folkert Jensma en Marcel Haenen schrijven op dat moment dat Corstens “president van de Hoge Raad is in een tijd dat de rechterlijke macht onder het vergrootglas van de politiek ligt.”

Als hij het artikel bij het begin van het interview opnieuw onder ogen krijgt, zegt Corstens: “Die kop zegt mij niets. De krant heeft die er kennelijk later boven gezet. Maar het gesprek herinner ik mij nog goed. Dit was op het moment dat het conceptwetsvoorstel kostendekkende griffierechten op tafel lag, met als gevolg dat met name minder draagkrachtigen in de praktijk de toegang tot de rechter werd

ontzegd. We hebben als Hoge Raad in ons advies aan de minister gezegd: niet op deze manier doen, want zo torn je aan een belangrijk element van de rechtsstaat, te weten toegang tot de rechter voor iedere rechtzoekende. Gelijke geluiden waren destijds ook uit de hoek van de Raad van State en de KBvG te horen. Het is goed dat die verhoging uiteindelijk slechts ten dele en in behoorlijk afgezwakte vorm is gerealiseerd.”

Het ‘politieke ballonnetje’ van kostendekkende griffierechten is een goede illustratie van het feit dat de rechtstaat in feite een construct is dat permanent bewaakt moet worden en ook een zekere mate van onderhoud behoeft. Corstens onderstreepte dat bij zijn afscheid nog maar eens door de publicatie van het boek *De rechtsstaat moet je leren*,¹ dat hij schreef in samenwerking met Reindert Kuiper. Daarin zet de oud-

president op begrijpelijke wijze uiteen wat voor hem de kern van de rechtsstaat is en welke rol de rechter daarin heeft of zou moeten hebben. En wat het van de rechter vraagt om die rol naar behoren te kunnen vervullen.

Voor Corstens wordt de rechtsstaat geschraagd door vier pijlers: het legaliteitsbeginsel, de ‘trias politica’, de klassieke grondrechten en de toegang tot een onafhankelijke, onpartijdige rechter in geval van conflict.

Op de beginvraag naar zijn visie op de ‘staat van de Nederlandse rechtsstaat’ zegt hij: “Daarmee is het naar mijn mening heel redelijk gesteld. Nederland is in veel opzichten een gematigd land. Op wetgevings- en uitvoeringsniveau wordt de maat doorgaans goed in acht genomen. Amerikaanse toestanden waarin men op

een aanslag of geweldsuitbarsting reageert met extreem vergaande inperkingen van grondrechten komen hier eigenlijk niet voor. En als er iemand een voorstel doet dat rechtsstatelijk op het randje is, dan kun je er zeker van zijn dat er tegenspraak komt. Dat we het goed doen blijkt ook uit internationale rapporten, zoals de *Rule of Law index*. Daar staat Nederland doorgaans in de top 10 van best presterende landen. Je hoort wel eens mensen zeggen dat Nederland afstevent op het failliet van de rechtsstaat. Welnu, ik behoor zeker niet tot de doemdenkers. Maar dat wil niet zeggen dat we niet alert moeten blijven. Neem het recente VVD-voorstel om de mogelijkheid te creëren om het Nederlander-schap af te pakken van terrorismeverdachten zonder tweede nationaliteit. Daarvan zeg ik: hier lijkt mij in een rechtsstaat een rechterlijk oordeel toch écht gewenst.”

GEEN GEÏSOLEERDE POSITIE

Corstens wil maar zeggen: de trias politica is geen vanzelfsprekend gegeven en met name de uitvoerende macht lijkt soms wel erg gretig om de werkelijkheid naar haar hand te zetten. Hij ziet de snelle ontwikkeling van het bestuursrecht in de afgelopen decennia in dat kader als een groot winstpunt. Hoewel de Hoge Raad al in het begin van de twintigste eeuw het leerstuk van de onrechtmatige overheidsdaad ontwikkelde, zijn er met het bestuursrecht algemene regels gekomen waaraan de overheid zich moet houden bij het nemen van besluiten.

“De moderne rechter probeert door te dringen in de achterliggende belangen van partijen”

Noodzakelijke voorwaarde voor het functioneren van een dergelijk systeem is dat de rechter volledig onafhankelijk is. Corstens is om die reden een overtuigd tegenstander van het idee van de periodiek benoemde rechter. Hij zegt: “We kennen dat fenomeen wel in het buitenland, maar ik zou het een slechte zaak vinden als we in Nederland die kant opgaan. Een rechter mag nooit in de situatie komen dat hij denkt: ‘het zou toch wel prettig zijn als ik

De rechtspraak in Nederland: drie verbeterpunten

De kwaliteit van de Nederlandse rechtspraak stemt Corstens in het algemeen tot tevredenheid – al ziet hij ook verbeterpunten. “Wat wij van het buitenland kunnen leren, en dan met name van Groot-Brittannië, is de snelheid waarmee zaken worden afgedaan. We hebben daarin de laatste jaren weliswaar stappen gezet, maar wat mij betreft kan het nog beter. De Engelsen hebben, afgezien van uitzonderingen, een jaloersmakende doorloop-snelheid van zaken, daar kunnen we hier nog een puntje aan zuigen.” Als oorzaken noemt de oud-president “ondercapaciteit, wellicht in combinatie met niet de meest ideale manier van organiseren. Maar het is ook iets dat in het besef van de rechter zou moeten zitten: dat snelheid voor de rechtvragende óók een belangrijke factor is.”

Daarnaast is het Corstens een doorn in het oog dat er in ons land zoveel zaken enkelvoudig worden afgedaan, met name in het bestuursrecht en het civiel recht. “Dat hangt natuurlijk samen met het vorige: als je sneller wilt werken, dan ligt het voor de hand om dat door te vertalen in meer enkelvoudige rechtspraak. Maar ik ben zelf principieel voorstander van collegiale rechtspraak omdat je op die manier verschillende standpunten krijgt in de raadkamer en de kwaliteit van het oordeel er doorgaans beter door wordt. Ik ben niet ‘a priori’ tegen enkelvoudige afdoening, maar ik heb me de afgelopen jaren wel afgevraagd of we inmiddels niet een grens hebben overschreden. Dat baart mij zorgen.”

Een derde verbeterpunt dat Corstens noemt is de afbakening tussen het bestuursrecht en de andere rechtsgebieden. “De Hoge Raad hamert daar al sinds jaar en dag op, maar er is nog steeds geen fatsoenlijke regeling op dit gebied. Als gevolg daarvan zijn er twee hoogste bestuursrechtsheren: de Hoge Raad in de hoedanigheid van hoogste belastingrechter en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in de hoedanigheid van hoogste algemene bestuursrechter. En dan hebben we daarnaast nu nog de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het Bedrijfsleven, met ook zo hun specifieke bevoegdheden. In het regeerakkoord zijn voornemens gemaakt over betere afstemming maar vooralsnog gaat men daarin in mijn ogen niet ver genoeg.”

herbenoemd wordt, laat ik mij in mijn oordeel dit keer maar richten naar de publieke opinie. Dan tref je de rechter in zijn hart. Iets anders is dat de rechter onderdeel is van de samenleving en rekening houdt met gevoelens die leven in die samenleving. Rechters nemen geen geïsoleerde positie in: zo zijn ze – in reactie op de jarenlange kritiek op de zogenaamde ‘softe’ straffen in ons land – door de bank genomen zwaarder gaan straffen. Maar als een rechter niet overtuigd is van de schuld van een verdachte, dan moet hij die verdachte vrij kunnen spreken – ook al roept de hele samenleving om een veroordeling.”

Een recent onderzoek in opdracht van het Europees netwerk van Raden voor de rechtspraak lijkt Corstens’ standpunt te bevestigen. Nederland scoort daarin hoog op de lijst van landen die naar de mening

van de rechters zelf ‘louder’ ‘bekwaamheid’ en ‘ervaring’ als reden voor aanstelling hanteren en waar politieke redenen geen rol spelen bij de benoeming. Corstens: “Wat voor mij vooral telt, is of mensen die géén gelijk hebben gekregen van de rechter het oordeel niettemin accepteren omdat ze het gevoel hebben behoorlijk te zijn behandeld. En dat op alle niveaus. Het is een groot goed als je een staatssecretaris op de radio hoort zeggen: “Ik had het graag anders gezien maar de rechter heeft gesproken dus het gaat niet door”. Dat is de rechtsstaat ten voeten uit.”

DE KNOOP DOORHAKKEN

Op de vraag of de trias politica niet soms ook tot een zekere bestuurlijke verlamming leidt – denkend aan de vaak jarenlange procedures in het ruimtelijk ordeningsrecht die infrastructurele pro-

jecten belemmeren – antwoordt Corstens: “Dat kan soms zo zijn. Maar we willen tegelijkertijd óók behoorlijk behandeld worden door de overheid en we willen eerlijke kansen krijgen. Daarvoor zul je je dan toch tot de rechter moeten wenden. En als die constateert dat er een regeling is die zegt dat buurtbewoners gehoord moeten worden en dat dit niet gebeurt is, dan kán dat betekenen dat een voorgenomen bouwproject inderdaad tijdelijk dient te worden uitgesteld. Die grens mag en moet de rechter trekken. Maar voor het overige laat de rechtspraak in ons land mijns inziens juist heel veel ruimte aan het bestuur.”

Daar komt nog bij, zegt Corstens, dat de rechter zijn beslissing niet voor zich uit kan schuiven. Hij moet de hem voorgelegde knoop doorhakken, ook daar waar de politiek een beslissing jarenlang kan

Over de spitsstrook in plaats van over de rijbaan

Wat vindt Corstens van het wetsvoorstel-Halsema dat beoogt de Nederlandse Grondwet zodanig te wijzigen dat grondwettelijke toetsing van wetten in formele zin in bepaalde gevallen mogelijk wordt? Hij zegt daarover: “In beide Kamers is een tweederdemeerderheid nodig om deze grondwetswijziging door te voeren. Thans wacht het wetsvoorstel op een tweede lezing en naar mijn verwachting zal er in de Tweede Kamer geen meerderheid voor te vinden zijn. Dat is in zeker opzicht spijtig, want het had ons een meer centrale plaats van de Grondwet in onze samenleving gebracht. De Grondwet speelt hier geen rol in het maatschappelijk debat, omdat wetgeving die strijdig is met de Grondwet, in het bijzonder met grondrechten, niet met een beroep op diezelfde Grondwet buiten werking kan worden gesteld. Dat laatste (een wet buiten werking stellen wegens strijd met fundamentele mensenrechten) lukt bij ons alleen als kan worden aangetoond dat die wetgeving strijdig is met een corresponderende bepaling in een internationaal verdrag. Nu levert dat laatste in de praktijk weinig problemen op – het is dus niet zo dat alles enorm zou gaan veranderen. Maar toch: we gebruiken de spitsstrook, omdat we de normale rijbaan niet kunnen gebruiken. Daarin zijn we een grote uitzondering in heel Europa.”

uitstellen. “Het Euthanasie-arrest is daar een goed voorbeeld van. De politiek kwam er maar niet uit en schoof de kwestie steeds voor zich uit, totdat de Hoge Raad zich er over moest buigen. Die zei toen: “Jawel, onder die en die specifieke omstandigheden is euthanasie toegestaan”. Dit is overigens een van mijn favoriete casussen, omdat in dit geval de wetgever uiteindelijk de rechter heeft gevolgd: sommige formuleringen in de wettelijke regeling zijn letterlijk uit het arrest van de Hoge Raad overgenomen. Ik heb dit voorheen wel ‘de omgekeerde Montesquieu’ genoemd. Die zei: de wetgever spreekt door de mond van de rechter. Welnu, hier was het omgekeerde het geval. Het mooie aan ons systeem is dat zoiets mogelijk is.”

“Frisse geluiden houden het recht levend”

Als er al een oorzaak is van een zekere politieke besluiteloosheid in Nederland, dan is die volgens Corstens eerder te wijten aan het fenomeen coalitiepolitiek dan aan een (te) goed functionerende rechtsstaat. “Kijk, als president Hollande in Frankrijk de belasting voor de hoogste inkomens flink wil verhogen, dan gebeurt dat gewoon. Dat zie ik bij ons niet zo snel gebeuren, hier kom je dan ergens in het midden uit. Daarbij past de rechter bescheidenheid: hij gaat niet over de vraag hoe de samenleving het beste kan worden ingericht. Dat is het domein van de politiek. Maar hij moet tegelijkertijd óók moed tonen en beslissingen durven nemen die politiek of bevolking onwelgevallig zijn.”

ROL RECHTER IS VERANDERD

Met interesse bekijkt Corstens een recentelijk uit dagblad *Trouw* geknipt artikel met de kop: ‘Hof dringt aan op zeer spoedig overleg over V&D’. Desgevraagd zegt hij: “Nee, een dergelijk artikel was je een halve eeuw terug niet in de krant tegengekomen. In die tijd stelden rechters zich veel lijdelijker op – zeker de civiele rechter. Dit knipsel is een fraaie illustratie van de veranderde rol van de rechter en van een veranderde cultuur in de rechtspraak waarin steeds vaker wordt gezegd: probeer er eerst met elkaar uit te komen. En dat

De hamvraag

Welk onderdeel van het Nederlands rechtsbestel zou Corstens hervormen als hij daarvoor onbepaalde middelen mocht aanwenden? “Ik zou het geld stoppen in het ouderwetse jeugdwerk en hoogwaardige jeugdreclassering, zodat jongeren met weinig kansen zo kunnen worden begeleid dat ze niet in criminaliteit vervallen. De druk op het juridisch systeem pak je het best aan door de instroom te beperken.”

is ook beter, want niet zelden moeten partijen op de een of andere manier met elkaar door. Ik denk dat de moderne rechter meer dan ooit tevoren probeert door te dringen in de achterliggende belangen van partijen. Wat weer iets anders is dan dat de rechter persoonlijk geïnvolueerd raakt: hij moet wel een zekere afstand bewaren die nu eenmaal ‘ingebakken’ is in het recht spreken. In mijn boek citeer ik op dit punt de voormalig Israëlische ‘chief justice’ Aharon Barak, die over de taak van de rechter heeft gezegd: “The Judge has to fill the gap between law and life.” Dat is een wezenlijk andere opvatting dan dat de rechter slechts ‘explains the law.’”

“Snelheid is voor de rechtsvragende óók een belangrijke factor”

De kloof tussen wet en leven overbruggen – en dat elke dag weer. Is dat te doen? Of misschien beter: is het op te brengen? Corstens schrijft in zijn boek dat de rechter een ambacht heeft maar geen programma mag hebben: hij moet elke dag weer ‘een verse, frisse rechter’ zijn. Geconfronteerd met een al uit 1934 stammende waarschuwing van de Italiaanse hoogleraar Piero Calamandrei voor ‘gewenning in het rechterlijk werk’ zegt hij: “Natuurlijk is dat herkenbaar. De chauffeur die onder invloed heeft gereden. De inbreker die is betrapt. Hoeveel heb je er daar op zeker moment niet van gezien? En toch moet je je elke keer weer afvragen: is het bewijs

wel geleverd? En zo ja, wat is de passende sanctie voor deze individuele mens? Veel zaken lijken op het eerste gezicht doorsnee-zaken, maar iedere zaak heeft eigen kenmerken. Je moet jezelf uitdagen dat steeds te blijven zien. En wat ook helpt: af en toe in een andere sector werken. Dat houdt je scherp.”

De Amsterdamse hoogleraar privaatrecht Paul Scholten (1875-1946) stelde dat de definitieve beslissing van de rechter uiteindelijk tot stand komt door een ondefinieerbare factor, een bepaald gevoel van rechtvaardigheid: zo geldt het recht en niet anders. Noem het intuïtie of in goed Nederlands ‘Fingerspitzengefühl’. Corstens: “Ja, daar is veel over geschreven. Ik wil er dit over zeggen: natuurlijk spelen persoonlijke overtuigingen van de rechter een rol in zijn besluitvorming. Maar ik heb persoonlijk toch steeds geprobeerd om even afstand te nemen van mijn eigen ideeën. Daarvoor moet je, zeker als je enkelvoudig rechtspreekt, zelf een soort innerlijke tegenspraak in je hoofd organiseren. En daarom ben ik ook zo’n voorstander van collegiale rechtspraak. In de beraadslagingen van de Hoge Raad houden we daarom ook strikt vast aan het principe dat de jongste rechter als eerste het woord voert. Zodat hij onbevooroordeeld kan zeggen wat hij denkt en niet al op voorhand beïnvloed wordt door wat door de wol geleverde collega’s naar voren brengen. Frisse geluiden houden het recht levend.”

Noten

- 1 G.J.M. Corstens, m.m.v. R. Kuiper, *De rechtsstaat moet je leren*, Amsterdam: Prometheus - Bert Bakker 2014.

HIP Themamiddag Insolventie

Met topspecialisten Louis de Boef,
Reinout Wibier en Mark Aukema

Huurrecht in Praktijk (HIP) Themamiddag Insolventie

19 november 2015 | Muntgebouw, Utrecht | 4 NOVA

Huurrechtsspecialisten Louis de Boef, Reinout Wibier en Mark Aukema brengen u op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van insolventie en huurrecht. Wat te doen bij faillissement van de huurder? Hoe valkuilen te vermijden? Wat komt er kijken bij boedelvordering? Na deze middag bent u weer helemaal bij om uw cliënten van actueel en kundig advies te kunnen voorzien.

Nog geen abonnee van het *Tijdschrift Huurrecht in Praktijk (HIP)*? Sluit een (proef)abonnement af om ook voor de ledenkorting in aanmerking te komen!

Meer informatie en inschrijving via www.sdujuridischeopleidingen.nl

Gegrepen door het virus van de Union

Afgelopen juni legde Leo Netten na een tweede termijn het voorzitterschap van de 'Union internationale des huissiers de justice' (hierna: Union) neer. Ruim twintig jaar verkondigde de Tilburgse gerechtsdeurwaarder wereldwijd een naar eigen zeggen eenvoudige boodschap: geen rechtsstaat zonder een goed functionerend executie- en beslagrecht. *De Gerechtsdeurwaarder* vroeg hem terug te blikken op zijn loopbaan. "Ook Nederland kent soms trekjes van een bananenrepubliek."

Of hij de afgelopen jaren nog wel eens de straat op is geweest? "Vorige week heb ik nog een exploit betekend", zegt Leo Netten lachend. "Maar toegegeven: dat was wel weer voor het eerst sinds een heel lange tijd." Je zou het soms bijna vergeten, maar 'Monsieur le President' was de afgelopen decennia ook nog gewoon gerechtsdeurwaarder. Hij stond aan de wieg van gerechtsdeurwaardersorganisatie GGN, die hij mede groot heeft gemaakt. Dat hij het vak inrolde was min of meer toeval, zegt Netten. "Ik wilde na mijn eind-

examen Gymnasium B in 1972 niet direct aan een studie beginnen en zocht dus tijdelijk een baantje. Vervolgens hoorde ik van de voorzitter van de biljartclub in Hilvarenbeek dat deurwaarder Neve nog iemand zocht. Ik heb me bij hem aan het loket gemeld en na een kort onderhoud kon ik de daaropvolgende week als correspondent aantreden – op voorwaarde dat ik met een typemachine overweg kon. 'Geen probleem', heb ik gezegd. Waarna ik thuis op de oude Remmington van mijn moeder mezelf binnen een week blind heb leren typen, tot mijn vingers letterlijk

blauw zagen. Overigens bleek achteraf dat mijnheer Neve gewoon een dictafoon in gebruik had – ik heb daar nooit een letter hoeven typen."

Netten werd gegrepen door het deurwaardersvak en besloot de opleiding tot kandidaat-gerechtsdeurwaarder te gaan volgen. "Waarbij het nogal een probleem was om mijn examen te halen, want ik had in die tijd een enorme examenangst", zegt hij. "Ik slaagde dus tot tweemaal toe wél voor het schriftelijk, maar niet voor het mondeling examen. De derde keer heeft

de huisarts me vol kalmeringsmiddelen gestopt en ik weet niet meer wat ze me gevraagd hebben, noch wat ik geantwoord heb, maar ik ben uiteindelijk wel geslaagd.” In 1982 trad Netten als kandidaat toe en niet veel later promoveerde hij tot ‘chef de bureau’. “Neve was als docent aan de HAS veel weg en liet het runnen van het kantoor min of meer aan mij over”, herinnert Netten zich. “In die periode heb ik veel geleerd over wat er komt kijken bij het managen van een organisatie.” Zeven jaar later nam hij het kantoor over. “Dat is gebeurd zonder dat er één letter op papier

Pour Leo

Me demander d'évoquer Leo en quelques mots est une véritable gageure
Evidemment ces six années de collaboration sont émaillées d'anecdotes
Rires (si souvent !), larmes (de joie parfois et de tristesse quand nous avons perdu Bernard), travail, vacances : nous avons tout partagé !
Chaque moment passé ensemble fut un moment d'amitié, de sincérité car il porte en lui naturellement les valeurs de franchise, de loyauté et d'humanité des vrais grands leaders
Impossible de ne pas le suivre avec enthousiasme, avec confiance car sa force tranquille ne laisse pas de place au doute !
Lion infatigable de notre Union
Energie conjugquée avec sagesse et discernement
On ne peut que conclure par : c'était formidable !!!!!

Françoise Andrieux, de nieuwe voorzitter van de Union

Leermeester

Leo omschrijven in een paar zinnen is moeilijk. Leo en de Union zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden: Leo is de Union en de Union is Leo. Onder zijn leiding is de Union uitgegroeid tot een sterke en professionele organisatie. Op dit moment zijn 86 landen lid. Landen van verschillende continenten, met verschillende achtergronden en zelfs landen die het politiek gezien niet met elkaar kunnen vinden. Toch is het onder zijn bezielende leiding gelukt om de organisatie bij elkaar te houden: geen politieke discussies of tegenstellingen, geen onnodige bureaucratie. Sterker nog, ondanks dat de Union de grootste organisatie van juridische beroepsbeoefenaars ter wereld is, is het hem gelukt een familieband te creëren. Dat is een knappe prestatie.

Voor mij is Leo degene die me de liefde voor het internationale aspect van het deurwaardersvak heeft bijgebracht. Ik ben hem dankbaar dat hij mij bij de Union heeft betrokken. Ook na 15 jaar geniet ik nog elke dag. We hebben veel met elkaar meegemaakt. Vreugde maar ook verdriet (zoals het recente overlijden van onze Franse vriend Bernard Menut). Hij is mijn leermeester en sparringpartner. Dat zal niet veranderen nu hij geen voorzitter meer is van de Union. Daarvoor is onze band te sterk.

Jos Uitdehaag, bestuurslid van de KBvG en gerechtsdeurwaarder in Etten-Leur

als opvolger van Wil Rosmalen. Dat was het begin van een aantal tropenjaren, want zowel GGN als de Union groeiden hard. Mijn plan om tegelijkertijd een studie Rechten af te ronden heb ik na mijn propedeuse onder druk van mijn vrouw laten varen. Dat was écht wat teveel van het goede.”

Voor de Union waren het gouden jaren, zegt Netten. Tal van landen uit het Oostblok zagen zich na de val van de muur genoodzaakt hun rechtssysteem opnieuw in te richten en konden daarbij de adviezen van de Union goed gebruiken. Netten: “We hebben in die tijd het model van de onafhankelijke gerechtsdeurwaarder-ondernemer sterk gepromoot en met succes. Ook sloten steeds meer landen uit Afrika zich aan. Overal hebben we getracht om het statuut van de gerechtsdeurwaarder op zo hoog mogelijk niveau neer te zetten.”

Op de vraag wat hem al die jaren heeft gedreven, antwoordt Netten: “Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in bestuurlijk werk en in het opzetten van organisaties. Maar er zit zeker ook een flinke dosis idealisme bij. Ik zag eigenlijk al vroeg in dat het executie- en beslagrecht onlosmakelijk

stond. Neve en ik gingen op een namiddag bij elkaar zitten en hij bromde wat, noemde een bedrag en daarmee ben ik akkoord gegaan. De accountant was vervolgens in alle staten: er moest en zou een overeenkomst komen. Maar dat vonden wij beiden niet nodig. Het was goed zo.”

het terrein van de buitenlandse betrekkingen. “Ik was getrouwd met een Française dus mijn Frans was redelijk goed”, zegt Netten. “En dat was in de begindagen van de Union een must, want Frankrijk was als grootste donateur sterk dominant en het Frans was de enige voertaal. Uiteindelijk ben ik in 1994 toegetreden tot het bestuur,

“De deurwaarder 2.0 is multifunctioneel en de spil van het gehele executie- en beslagrecht”

TROPENJAREN

Hij begon voortvarend met de modernisering van het kantoor dat nog dreef op een aftandse boekhoudmachine “waarvoor we geen reserveonderdelen meer hadden en waarin dossiers nog handmatig moesten worden bijgewerkt”, aldus Netten. “Automatisering was dus mijn eerste prioriteit. Ik heb me toen aangesloten bij een clubje deurwaarders dat onder de naam Datadeur bezig was met het ontwikkelen van een eigen IT-systeem, met ondersteuning van Eurosystems. Dat clubje is uiteindelijk de basis geweest van GGN.”

In dezelfde periode werd Netten ook lid van de KVG, waar hij al snel actief werd op

Wapenfeit

In 1988 werd ik gekozen als penningmeester van het dagelijks bestuur van de Union. Toen ik in 1994 mijn afscheid aankondigde, dacht ik na over een jonge, energieke opvolger. Al vrij snel had ik Leo op het oog. Hij was in die tijd net lid geworden van het bestuur van de KVG. Ik wist van hem dat hij belangstelling had voor mijn portefeuille van Internationale Betrekkingen, getrouwd was met een Française en vloeiend Frans, Engels en Duits sprak. Ik had mijn opvolger gevonden!

Tijdens het congres van de Union op 30 september 1994 in Warschau werd Leo in mijn plaats gekozen als lid van het dagelijks bestuur.

Met verve en enthousiasme heeft hij zijn functie vervuld. In 2009 is hij zelfs tot voorzitter van de Union gekozen. Afgelopen mei heeft hij tijdens het congres in Madrid afscheid genomen.

Zijn grootste wapenfeit is zonder enige twijfel dat hij het vrije beroep van de gerechtsdeurwaarder heeft veiliggesteld in Europa en ver daarbuiten. Onze Duitse collega's wilden begin jaren negentig het Duitse ambtelijke systeem in de rest van Europa implementeren. Leo is daar toen samen met de Union voor gaan liggen. Hij heeft al zijn energie gestoken in het promoten van het Nederlandse, Belgische, Franse en Luxemburgse systeem van de gerechtsdeurwaarder als vrije beroepsbeoefenaar bij buitenlandse regeringen. Ik durf gerust te stellen dat het zonder zijn inspanningen heel anders was afgelopen.

Wil Rosmalen, voormalig van voorzitter van de KBvG en oud-gerechtsdeurwaarder in Breda

De muren in Groningen

Netten is er voorstander van om van het proces-verbaal van constatering, dat op grond van artikel 21 van de Gerechtsdeurwaarderswet als een nevenactiviteit van de gerechtsdeurwaarder wordt gezien, een ambtshandeling te maken. Hij kijkt daarbij naar Frankrijk, waar het inschakelen van de deurwaarder om de juridische status quo vast te stellen zeer gebruikelijk is en recentelijk ook een wettelijke basis heeft gekregen. Netten: “De deurwaarder stelt daar bijvoorbeeld eventuele schade vast als een huurder een huurpand verlaat. Daar zijn zelfs speciale apps voor ontwikkeld, waardoor het heel snel en tegen lage kosten kan worden afgehandeld. Op dit moment worden er in Groningen allerlei bureaus ingeschakeld om een schouw uit te voeren met betrekking tot de schade door aardbevingen. Die rapporten zijn vervolgens weer onderwerp van juridische procedures, want ze hebben feitelijk geen juridische status. Dat voorkom je als je het ambtshalve door de deurwaarder laat doen.”

verbonden is met het economisch verkeer en dat je dus per definitie grensoverschrijdend moet denken. Daar heb ik gelijk in gekregen. De combinatie van vrije marktwerking en globalisatie heeft dit rechtsgebied in een enorme stroomversnelling gebracht. En de internationale schulden-crisis heeft dat nog eens onderstreept.”

UNIVERSEEL MENSENRECHT

Veel landen die bezig zijn met de (her)inrichting van hun juridisch systeem hebben de neiging sterk te focussen op de ‘voorkant’ – rechtspraak en advocatuur – en daarbij de ‘achterkant’ – het executie- en beslagrecht – te vergeten, aldus Netten. “Net als mijn voorganger heb ik dus jaren aan allerlei hoge vertegenwoor-

digers steeds weer dezelfde eenvoudige boodschap verkondigd: geen rechtsstaat zonder een goed functionerend executie- en beslagrecht. Wat heb je aan een fair trial en een prachtig vonnis, als je vervolgens de executie niet goed hebt ingeregeld?”

Netten zegt blij te zijn dat die boodschap niet alleen door de Union, maar ook door een groeiende groep gezaghebbende organisaties wordt uitgedragen. “Om te beginnen door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg dat al in 1997 de executie van een finaal en bindend vonnis binnen een redelijke termijn als een universeel mensenrecht heeft benoemd”, zegt Netten. “Maar ook de Raad van Europa is duidelijk geweest

over de status van het executie- en beslagrecht. Al in 2003 heeft de Raad een aantal aanbevelingen gedaan over ‘enforcement’. Die hebben in 2009 geleid tot richtlijnen van het CEPEJ, de European Commission on the Efficiency of Justice. Die richtlijnen zijn zeer waardevol en geven wat mij betreft precies aan in welke richting de deurwaarder zich zou moeten ontwikkelen. Namelijk tot een onafhankelijke, hoogopgeleide juridische professional, een ‘officier de justice’ bij wie – goed gecontroleerd – het gehele executietraject wordt ondergebracht.”

“Als de Griekse overheid de inning van belastingen had overgelaten aan de deurwaarders, dan was het nooit zo uit de hand gelopen als nu”

Dat laatste is feitelijk nog nergens het geval, zegt Netten. “Ook niet in Nederland. Wij kennen bijvoorbeeld nog steeds de belastingdeurwaarder en de waterschapsdeurwaarder. En een belastingdienst die zelf de hoogte van de aanslag bepaalt en die zonder tussenkomst van de rechter mag incasseren en daarbij zichzelf controleert... Ja, ook Nederland kent soms trekjes van een bananenrepubliek.”

Ook het feit dat de gerechtsdeurwaarder geen rol van betekenis speelt bij de executoriale verkoop van onroerend goed is Netten een doorn in het oog. “Dat is historisch zo gegroeid, maar in feite is het complete onzin om daar een duur en langdurig traject met een rechtbank en een notaris voor in te richten”, zegt hij. “De deurwaarder 2.0 is in mijn ogen multifunctioneel en de spil van het gehele executietraject. Zaken als minnelijke incasso, vertegenwoordiging bij eenvoudige zaken maar ook executoriale verkoop van onroerend goed horen daar gewoon bij.”

DOORBRAAK

Netten zegt in de loop van de jaren gegrepen te zijn ‘door het virus van de Union’. “Was het aanvankelijk een belasting van 1

GGN

Leo is een van de grondleggers van GGN. Een aantal kantoren zochten en vonden elkaar vanuit een perspectief op klantbehoeften op een werkend landelijk platform. Het realtime volgen van schuldenaren was in 1995 een vooruitstrevende gedachte. Hij bleef volharden in de samenwerking en was bereid de positie van zijn eigen kantoor achter te stellen voor het GGN belang. Dat was niet altijd gemakkelijk maar is uiteindelijk de basis geweest voor het succes van GGN.

Daarnaast heeft hij een raad van advies gevormd waar de gerechtsdeurwaarders hun juridische baken vinden in de inmiddels grote creditmanagement organisatie.

Rinus van Etten, bestuurslid van de KBvG en gerechtsdeurwaarder in Rotterdam

de Raad van Europa staat. Overal ter wereld zie je dat een stevige positie van de gerechtsdeurwaarder een bijdrage levert aan de oplossing van lokale problemen. Als de Griekse overheid de inning van belastingen had overgelaten aan de deurwaarders, dan was het nooit zo uit de hand gelopen als nu.”

Ook over de toekomst van ‘zijn’ Union is Netten positief. “Onze stem wordt gehoord en we maken ook steeds vaker onderdeel uit van die commissies waar de echte besluiten worden genomen. De Union is als non-gouvernementele organisatie onder meer lid van de VN, de Raad van Europa, de Europese Commissie, de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht en de Afrikaanse OHADA. Dat had ik toen ik in 1994 instapte niet durven dromen.”

a 2 dagen per maand, de laatste jaren was ik er 3 tot 4 dagen per week mee bezig. De enorme werk- en reisbelasting heeft op zeker moment zijn tol geëist: ik heb bijna een jaar met een serieuze burn-out thuis gezeten. Toch kijk ik met enorme voldoening terug op hetgeen bereikt is. Met name de wereldwijde code voor de efficiënte executie van vonnissen en dwangbevelen die tijdens ons laatste congres in Madrid is gepresenteerd, is een doorbraak. Eind vorig jaar is deze al gepresenteerd tijdens de Law, Justice and Development Week in Washington en daar de facto geadopteerd door de Wereldbank. Daarmee is internationaal het belang van een goed werkend executie- en beslagrecht erkend.”

deurwaarder zodanig inkrimpt dat hij niet langer als zelfstandige onafhankelijk een inkomen kan verdienen. De beweging zou andersom moeten zijn en het takenpakket zou moeten worden uitgebreid, zoals overigens ook in de aanbevelingen van

“De Union maakt steeds vaker deel uit van de commissies waar de echte besluiten worden genomen”

Heeft het vak van deurwaarder nog toekomst, gezien de toenemende digitalisering van het juridisch domein? Netten: “Absoluut! Let wel: het is alleen maar goed als zaken efficiënter kunnen. Maar controle op bijvoorbeeld een elektronische betekening door een onafhankelijke juridische professional blijft noodzakelijk. En wie is daartoe beter geëquipeerd dan de gerechtsdeurwaarder? Mijn grootste zorg is dat de politiek het takenpakket van de

Respect

Op 5 juni jl. defungeerde Leo als gerechtsdeurwaarder. Met ambivalente gevoelens en met gepaste nederigheid sta ik daarbij stil. Leo's geschiedenis gaat ver terug. Hij was al bestuurslid in de tijd van de KVG, de voorloper van de KBvG. Dat haal ik niet uit eigen wetenschap maar er bestaan foto's uit die tijd waarop Leo's aanwezigheid, ondanks een andere haarkleur, met guitige glimlach en krullenbol onmiskenbaar is. Er zijn weinig mensen die zich een goed beeld kunnen vormen van het werk dat Leo binnen de Union heeft verzet, en hoe belangrijk dat is voor de Nederlandse beroepsgroep. De Union praat op het allerhoogste niveau mee over het internationale executie- en beslagrecht. Onnodig te benadrukken hoe waardevol het dan is als er een Nederlandse gerechtsdeurwaarder aan tafel zit! Het verslag van de internationale activiteiten wordt op de ALV nogal eens met genniffel ontvangen. Het beeld lijkt te bestaan dat wij als Nederland internationaal voorop lopen. En ja, het Nederlands statuut wordt in veel landen ook als voorbeeld gehanteerd, niet in de laatste plaats dankzij Leo. Tegelijkertijd zijn het juist de nieuwe EU-landen die geen last hebben van de historie. Opmerkelijk is dat het juist die landen zijn die een enorme voor-sprong hebben genomen in de digitalisering en actualisering van hun werkzaamheden.

Tijdens het recente congres van de Union in Madrid mocht ik getuige zijn van de intens vriendschappelijke band en het diepe respect waarmee Leo tegemoet werd getreden door vele vertegenwoordigers binnen de Union. Van Azerbeidzjan tot Taiwan, van Canada tot Togo, de wereld rond. Dat was mooi om te zien.

Ik heb grote bewondering voor Leo's jarenlange inzet. Niet in de laatste plaats wijs ik op de 'guideline' of aanbeveling vanuit Europa, die aanbeveelt dat 'enforcement officers' zich ook bezig moeten houden met incasso. Leo, namens leden en bestuur van de KBvG spreek ik onze onmetelijke erkentelijkheid uit. We zijn je veel dank verschuldigd en wensen je veel geluk en gezondheid toe.

Wilbert van de Donk, voorzitter van de KBvG en gerechtsdeurwaarder in Eindhoven

Uit de praktijk: wijn

Uit de praktijk geeft een blik in de keuken van de gerechtsdeurwaarder. Deze keer aandacht voor de ervaringen van een gerechtsdeurwaarder in de dagelijkse – en immer verrassende – praktijk van ontruiming.

Door mw. drs. M.J.P.A. (Marjolein) de Wilde, toegevoegd kandidaat-gerechtsdeurwaarder in Oosterhout.

“**H**é Marjowijn!” Een collega komt mijn kantoor binnenstormen. Dat “Marjowijn” is een overblijfsel van een conservatoire beslaglegging met bewaaring op een particuliere wijnkelder. In plaats van dozijnen flessen supermarktwin, troffen we een ware verzamelaarscollectie aan van Rothschild en andere – mij tot dan toe onbekende – extreem dure wijnen. Nooit zal ik de koude stenen trap vergeten waar ik met mijn jas aan uren op heb gezeten. Naast mij stond de bewaarder, gespecialiseerd in taxatie en bewaring van dure wijn, volledig uit zijn dak te gaan. Terwijl ik kleumend en met halfbevoren vingers alle afzonderlijke dure flessen op zat te schrijven, vertelde hij mij enthousiast gebarend over alle bijzondere wijnen die we ter plaatse aantroffen. Die dag heb ik veel over wijn geleerd en mijn bijnaam was geboren.

Terug naar het heden. De collega is gebeld door een advocaat met een ongebruikelijk probleem. De cliënt van de advocaat is een vastgoedeigenaar en verhuurder van diverse winkelpanden. In een van de winkelpanden is een wijnhandel gevestigd. De wijnhandel is een besloten vennootschap. De besloten vennootschap is de huurder van de winkelruimte. De wijnhandelaar, via een constructie van een paar bv's eigenaar van de besloten vennootschap, heeft enige tijd geleden de keuze gemaakt om na een veelbewogen leven het tijdelijke voor het eeuwige te verwisselen. De wijnhandelaar had geen testament achtergelaten en geen familie en daarmee verviel de erfenis aan de Staat. Doordat geen betalingen worden gedaan, lopen de problemen op. Naast de huur worden ook andere vaste lasten als gas, water en licht niet meer voldaan en dreigt er afsluiting, wat uiteindelijk nog meer kosten voor de eigenaar van het pand oplevert. De verhuurder zit met het winkelpand in zijn maag. Een nieuwe huurder is al gevonden, maar de huurovereenkomst moet worden ontbonden en het pand moet natuurlijk nog wel volgens de regels van de wet worden ontruimd.

Op ons advies neemt de advocaat contact op met een medewerker van de overheid om het standpunt van de Staat te horen, de wijnhandelaar was uiteindelijk de eigenaar van de besloten vennootschap die het huurcontract met de verhuurder heeft gesloten. De Staat snapt het probleem maar stelt zich op het standpunt niets te kunnen betekenen in deze zaak, nu de besloten vennootschap en niet de overledene de huurder was. De medewerker stelt voor om met de rechtbank te bellen en de kwestie voor te leggen, wat ook gebeurt. Alle partijen zijn het eens dat er een praktische oplossing voor het probleem moet worden gevonden. In een sneltreinvaart wordt vonnis gewezen waarbij de ontbinding van het huurcontract en de ontruiming wordt uitgesproken.

Vervolgens wordt de ontruiming voorbereid. Een deurwaarder hoort de inboedel aan de kant van de straat te zetten, maar waar laat je de inventaris van een goed gevulde wijnhandel? Uiteraard was de gemeente ook al schriftelijk geïnformeerd over de geplande ontruiming. De gemeente liet niets van zich horen. Toen we uiteindelijk de verantwoordelijke gemeentebambenaar te pakken kregen, deelde die ons mede dat de APV verbod om “inboedel en andere rommel” op de stoep te plaatsen. Wat nu?

Vanuit onverwachte hoek kwam de oplossing. De eigenaar van het pand bleek een vaste klant van de wijnhandelaar te zijn en hij wist ons te vertellen dat de toeleveranciers waarschijnlijk onder eigendomsvoorbehoud aan de wijnhandelaar hadden geleverd. De leveranciers bevestigden het vermoeden van de verhuurder. Daarop werd met de leveranciers de afspraak gemaakt om een kopie van de gespecificeerde openstaande facturen te sturen en op het tijdstip van de ontruiming ter plaatse aanwezig te zijn om de geleverde flessen op te halen.

De dag van de ontruiming: ik sta samen met de slotenmaker te wachten op de hulpofficier. Een voor een rijden de vrachtwagens van de leveranciers de straat binnen, op zoek naar een parkeerplaats. Na het arriveren van de hulpofficier forceert de slotenmaker met kinderlijk gemak de winkel deur. Eenmaal in de winkel blijkt deze bomvol flessen te staan. Volle flessen, maar ook lege flessen. Zoveel dat de hulpofficier zich afvraagt hoeveel bacchanalen nodig zijn geweest om een dergelijke hoeveelheid lege flessen te produceren. Na inspectie van de winkelruimte verscheen ook de eigenaar van het pand en verzocht ik de toegestroomde leveranciers de winkel binnen te komen. Met de facturen in de hand hebben we vervolgens de leveranciers de onaangeboden flessen wijn teruggegeven. Aan het einde van de middag restte in de winkel, naast een hoeveelheid lege flessen waar je een kleine bottelarij mee kunt beginnen, nog een mand met circa twintig flessen beaujolais primeur die niet zo ‘primeur’ meer bleken te zijn. De inhoud van de twintig flessen verdween door de afvoer. De lege flessen werden door de opgeroepen sjouwploeg op een aanhanger geladen en afgevoerd. De winkel was eindelijk leeg, op vier flessen sterke drank na. De eigenaar van het pand schonk de drie sjouwers ieder een fles en wilde de laatste fles, een bourbon, aan mij aanbieden. Ik vertelde hem dat ik het gebaar zeer waardeerde, maar gezien mijn ambt de fles niet kon aannemen. De fles vond een goede bestemming: de eigenaar nam de fles zelf mee naar huis met de belofte te drinken op het veelbewogen leven van de wijnhandelaar. Proost!

*Hebt u interessante en relevante praktijkcases die uitgelicht kunnen worden in het vakblad de Gerechtsdeurwaarder?
Mail ons via kbgv@kbgv.nl.*

Het wetsvoorstel doorberekening kosten tegen het licht gehouden

Op donderdag 18 juni 2015 vond in Perscentrum Nieuwspoor in Den Haag de derde, door KBvG en KNB georganiseerde Juridische Poort plaats. Dit keer over het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen. De bijeenkomst werd geopend door gespreksleider Bart Jochems. Hij stelde eerst een inleidende vraag aan Jef Oomen (voorzitter van de KNB) en Nienke van Bockhooven (vicevoorzitter van de KBvG), de gastheer en gastvrouw van de middag.

Vervolgens gaf hij het woord aan keynote speaker Willibrord Davids. De oud-president van de Hoge Raad gaf in zijn inleiding (die op de volgende pagina's in dit blad is gepubliceerd) aan de onderbouwing van het wetsvoorstel mager te vinden. Hij ging onder andere in op het door de wetgever – ter rechtvaardiging van dit wetsvoorstel – gesuggereerde domeinmonopolie van gerechtsdeurwaarders en notarissen. Volgens Davids is daar geen sprake van: bij de taken die exclusief aan deze beroepsbeoefenaars zijn toegerekend, staat het publieke belang van een rechtmatig rechtsverkeer in vrede en conflict centraal.

Ook stond Davids stil bij de opmerking van de wetgever in de memorie van toelichting dat de financiële consequenties van het wetsvoorstel meevallen voor de beroepsgroepen. Davids was een andere mening toegedaan. Hij wees erop dat de beroepsorganisaties door hun leden worden gefinancierd en dat de extra kosten dus voor rekening komen van individuele gerechtsdeurwaarders en notarissen. De financiële gevolgen zouden volgens hem nog veel meer beperkt zijn wanneer de kosten omgeslagen blijven over 10 miljoen belastingbetalers, zoals dat nu het geval is.

Na de inleiding van Davids was het tijd voor de paneldiscussie met Jeroen van Wijngaarden (Tweede Kamerlid voor de VVD), Michiel van Nispen (Tweede Kamerlid voor de SP) en Bart Joosen (hoogleraar prudentieel toezicht aan de UvA). Van Wijngaarden was van mening dat iedereen moet bijdragen aan de bezuinigingsmaatregelen van het kabinet. Hij ziet niet in waarom gerechtsdeurwaarders en notarissen daarvan uitgezonderd moeten worden. Van Nispen gaf aan dat het niet zo is dat deze beroepsgroepen de crisis aan zich voorbij hebben zien gaan. Hij begrijpt niet waarom deze financiële prikkel dan nog nodig is. Joosen gaf aan dat het wetsvoorstel nog eens goed bekeken moet worden. Als de sector zich kan bemoeien met de budgettering van de toezichthouder komt volgens hem de onafhankelijkheid van de toezichthouder in gevaar.

Ook zal de zaal nam volop deel aan de discussie. Er werden een aantal prikkelende vragen aan de panelleden gesteld door de aanwezigen, waarbij men het ook niet schuwde om de eigen mening te geven. Het laatste woord was aan gespreksleider Jochems. Na zijn afsluitende woorden kwam er een einde aan een boeiende bijeenkomst, waarin de verschillende gezichtspunten over het wetsvoorstel duidelijk voor het voetlicht zijn gebracht. Het wetsvoorstel zal in het parlement ongetwijfeld nog tot een pittige discussie leiden, gelet op de kritische schriftelijke inbreng van diverse Tweede Kamerfracties.

Inleiding van Willibrord Davids, oud-president van de Hoge Raad, gehouden tijdens de Juridische Poort over het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht op 18 juni 2015 in Perscentrum Nieuwspoort in Den Haag.

“Geachte aanwezigen,

Rond 1570 heeft de Augustijner monnik en vermaarde professor in de theologie Fray Luis de León in Salamanca een geschrift gepubliceerd met als titel *De wijze waarop een vrouw zich behoort te gedragen en haar plaats in de maatschappij*, waarbij hij zijn inspiratie vindt in Spreuken, hoofdstuk 31 – in de Groninger bijbel sterk vertaald als “n Loflaid op n degelke hoesvraauw.”

Toen hij drie jaar daarna college aan het geven was, is hij door Dominicaner monniken gearresteerd op beschuldiging van ketterij. In naam van de inquisitie is hij gedurende zes jaar gekerkerd, ondervraagd en gemarteld. Maar men heeft tenslotte geen ketterijen gevonden en hij kon weer aan het werk. Zijn eerste college daarna begon de theoloog met de woorden: “Zoals ik gisteren al zei (“Dicebamus hesterna die”) ...).” Hij heeft er een standbeeld, zittend op zijn leerstoel, vóór het gebouw van de universiteit en een onaangeroerde collegezaal met de oorspronkelijke kathedraal in Salamanca aan overgehouden.

Ik voel mij nu een beetje als deze fameuze Luis de León. Op 21 mei 2008 hield ik op een studie- en discussiemiddag voor kroonleden en advocatenleden van het hof van discipline een inleiding onder de titel: *De positionering van de advocatentuchtrechter in ons rechtsbestel*. Hierbij heb ik vier stellingen geponereerd. We zijn nu ruim zeven jaar verder. In die jaren heeft de juridische inquisitie zich over die stellingen kunnen buigen maar zij mij er niet meer op aangesproken. Te uwer geruststelling: gemarteld ben ik niet, althans niet fysiek.

De zin die ik toen als inleiding heb uitgesproken – “Het is momenteel onrustig aan het front van de tuchtrechtspraak” – kan vandaag weer als zodanig dienen. Destijds was de aanleiding het uitkomen van het rapport van de werkgroep onder voorzitterschap van professor Huls over allerlei vormen van bij de wet ingesteld niet-hiërarchisch tuchtrecht (dat wil zeggen: het militaire uitgezonderd) en het op 7 december 2007 daarover gepubliceerde kabinetsstandpunt. Dat ging dus niet alleen over de juridische beroepen maar ook over octrooigemachtigden, gezondheidszorg, veterinaire, loodswezen en zeescheepvaart. In het kabinetsstandpunt werd het voornemen geuit om één algemene wet, een Kaderwet tuchtrechtspraak, tot stand te brengen. Thans is het het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen dat tot het onrustige front leidt.

Het voorstel behelst de wijziging in vier wetten, te weten: de Advocatenwet, de Gerechtsdeurwaarderswet, de Wet op het notarisambt en de Wet op de rechterlijke organisatie en voorts nog een aantal anticiperende wijzigingen die verband houden met in behandeling zijnde voorstellen tot wijzigingen, zoals in de Gerechtsdeurwaarderswet en tot het komen van een Wet registermediator.

Die anticiperende wijzigingen laat ik vandaag onbesproken. Zij zijn ook niet van principieel belang. Ik wil mij speciaal richten op de drie genoemde wetten over de juridische beroepen advocaat, gerechtsdeurwaarder en notaris. Ten aanzien van ieder van die beroepen worden er vier wijzigingen voorgesteld, te weten:

1. De doorberekening van alle kosten van toezicht en tuchtrecht aan de beroepsorganisaties; wat betreft de advocaten komen de kosten van toezicht en een gedeelte van die van de tuchtrechtspraak reeds ten laste van de Nederlandse Orde van Advocaten.
 2. Het heffen van een griffierecht van € 50 voor klachten bij de tuchtrechter wat betreft de gerechtsdeurwaarders en de notarissen. De Advocatenwet kent dit al sinds 2009.
 3. De mogelijkheid van de tuchtrechtelijke maatregel tot het opleggen van een geldboete. Ook dit is al in de Advocatenwet van toepassing.
 4. De mogelijkheid tot het veroordelen van een in het ongelijk gestelde beroepsbeoefenaar in de kosten van de tuchtprocedure.
- Er staan her en der nog wel wat andere punten in het wetsvoorstel, maar dan gaat het om herstel van omissies of onduidelijkheden of technische uitwerkingen.

Wanneer men dit stramien schematisch zou vastleggen naar analogie van de plattegrond van Amsterdam dan komt men in drie grachten: de advocatengracht, de gerechtsdeurwaardersgracht en de notarissengracht. Op die grachten staan weer zijstraatjes voor de vier bovengenoemde punten, maar wat betreft de advocaten zijn enkele van die straatjes al langer geleden aangelegd.

In de memorie van toelichting (hierna: MvT) wordt in wezen ten aanzien van de motivering van deze voorstellen voor ieder van de beroepsgroepen in de kern genomen één grondslag genoemd. We zullen nog moeten bezien of dat wel voldoende recht doet aan de eigen aard van ieder van die beroepen.

Verreweg het belangrijkste punt is de doorberekening van de kosten van toezicht en tuchtrecht. De eerste alinea van de MvT

valt al direct met de deur in huis: “De verantwoordelijkheid voor de handhaving van en het bevorderen van de kwaliteit van de beroepsuitoefening door deze beroepsgroepen ligt immers primair bij deze beroepsgroepen.”

“Bij de motieven van het wetsvoorstel kunnen kanttekeningen worden geplaatst”

De overheid heeft de bedoelde beroepsgroepen aan een steeds fijnmaziger regelgeving onderworpen. In 1846 vloeiende uit de pen van mr. J.J. Loke, toen hij zijn gedachten over het notariaat samenvatte in het door hem geschreven *Handboek voor Notarissen*, de volgende zin: “De ambtsverrichtingen der Notarissen zijn in ’t algemeen van zoo teederen aard, en de gevolgen hunner misstappen zoo gewichtig, dat de maatschappij, voor het vertrouwen dat zij hen schenkt, waarborgen kan vorderen.” We zouden het nu anders zeggen, ‘teder’ is niet direct het epitheton dat we associëren met notarissen, laat staan met deurwaarders en advocaten. Maar als men dit meer eigentijds leest als ‘kostbaar’, dan is die zin nog onverminderd van toepassing, niet alleen op notarissen maar ook op de andere juridische vertrouwensberoepen.

De wetgever heeft in het wetsvoorstel een politieke afweging voorgeschoteld gekregen. Diverse reeds gegeven commentaren vestigen hier de aandacht op, zoals de Raad van State, mr. Hammerstein, voorzitter van het BFT in een interview in het decembernummer van *de Gerechtsdeurwaarder* en de Raad voor de Rechtspraak. Maar het is daarmee geen uitgemaakte zaak. Zo valt op p. 23 van de MvT te lezen: “Hoewel de andere met name door de beroepsgroepen voorgestane keuze eveneens verdedigbaar zou zijn, is het – mede in het licht van tekort schietende overheidsfinanciën en de lastige keuzes die in dat verband gemaakt moeten worden – dan ook niet onredelijk om de kosten van toezicht en tuchtrecht aan de beroepsgroepen toe te rekenen. Het ligt in de rede dat de individuele beroepsbeoefenaar vervolgens deze kosten in rekening zal brengen bij zijn opdrachtgever. Op dossierniveau zal zulks naar verwachting leiden tot een zeer geringe verhoging van de kosten voor de opdrachtgever.”

Hiermee wordt een zeker arbitrair element erkend in de gemaakte keuze. Daarnaast wordt door de regering een ratio gegeven voor deze wijziging die tweeledig is.

De eerste kan worden omschreven als het profijtbeginsel: door de bijzondere positie profiteren de beroepsgroepen van verschillende privileges, zoals een domeinmonopolie. De beroepsregulering stelt hen in staat om een inkomen te verwerven vanuit werkzaamheden die zij met uitsluiting van anderen mogen verrichten.

De tweede is dat doorbelasting van de kosten zorgt voor een financiële prikkel om te zorgen voor een efficiënte wijze van inrichting van de kwaliteits- en integriteitsbewaking binnen de beroepsgroepen zelf. Het stimuleert zowel de beroepsorganisaties als de individuele beroepsbeoefenaren om de beroepsuitoefening zodanig in te

richten dat er zo min mogelijk kosten worden gemaakt aan toezicht en tuchtrecht.

Ik meen dat bij beide motieven kanttekeningen geplaatst kunnen worden.

Sinds ook bij de hier bedoelde beroepen aan de marktwerking bij de beroepsuitoefening een steeds grotere rol is toebedeeld, lijkt mij dat iets als ‘domeinmonopolie’ een onjuist beeld schept. Zo zijn er zoveel deelnemers op het toegekende domein werkzaam, begünstigd door het toelaten van een vrij vestigingsbeleid (behoudens het stellen van opleidingsvereisten, afwezigheid van een strafblad en het presenteren van een businessplan e.d.), dat de term ‘monopolie’ misplaatst lijkt. Een illustratie daarvan kan men zien in de moeilijke financiële omstandigheden waarin niet zelden notarissen zijn komen te verkeren door instorting van de onroerendgoedmarkt en het overige bedrijfsleven of in de vermindering die de toevoegingstarieven voor advocaten hebben ondergaan.

“In de memorie van toelichting staat dat de financiële gevolgen gering zullen zijn. Ik zou willen zeggen: nóg geringer wanneer zij worden uitgesmeerd over pakweg 10 miljoen belastingbetalers”

De privileges zijn niet toegekend ten behoeve van de beroepsgroep. Zij zijn toegekend omdat de kenmerken van het domein ook in de meest uitgedeelde opvatting over overheidstaken, die van de ‘nacht-wakersstaat’ rechtsstatelijk van aard zijn: gerechtelijke processen moeten op wettige en behoorlijke wijze worden gevoerd, bij notariële akten die executorialie kracht hebben, moet worden voorkomen dat daaraan gebreken kleven en executies van rechterlijke vonnissen moeten met inachtneming van de wettelijke dwangmiddelen en zo nodig met assistentie van het overheidsgeweldsmonopolie (‘de sterke arm’) plaatsvinden. Met andere woorden: het publieke belang van een op rechtmatige wijze verricht rechtsverkeer staat op de voorgrond. Het gaat om een uitbestede overheidstaak, in ieder geval wat betreft notarissen en gerechtsdeurwaarders. Men leze ook de wijze woorden in de reactie van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak. De bij wet geregelde ordening waarin die essentiële staatsrechtelijke bevoegdheden aan anderen worden opgedragen, ontslaat de overheid niet van de taak tot het bieden van waarborgen dat die bevoegdheden behoorlijk worden uitgevoerd. Een redenering die daaraan koppelt dat de instandhouding van dat belang door toezicht en tuchtrechtspraak moet worden betaald met publiek geld, laat zich even gemakkelijk opschrijven als het tegenovergestelde. In de MvT (p. 25) beroept de minister zich op ‘stelselverantwoordelijkheid’ voor toezicht en tuchtrecht bij de juridische beroepen. Bij een zo mooie term komt het schraal over dat de consequentie die daaraan wordt gekoppeld de bevoegdheid is om de door de organisaties voorgestelde en op te brengen begrotingsgelden goed te keuren.

Er zit nog een ander aspect aan: de beroepsorganisaties hebben slechts één bron van inkomsten en dat is de jaarlijkse bijdrage van de beroepsbeoefenaars. De door de staat door te berekenen kosten zullen dus door alle beoefenaren van de desbetreffende groep moeten worden opgebracht. Voor zover deze vrij zijn in het calculeren van hun verrichtingen, zal de factor ‘bijdrage aan de beroepsgroep’ in de calculatie van de factuur worden verhoogd. Uiteindelijk komt de rekening dan ook terecht bij alle afnemers van de ambtsverrichting, ook als zijn of haar juridische dienstverlener nooit een opmerking van het toezicht of een tuchtklacht heeft gehad. Is dat wel redelijk? In de MvT staat dat de gevolgen zeer gering zullen zijn. Ik zou willen zeggen: nóg geringer wanneer zij worden uitgesmeerd over pakweg 10 miljoen belastingbetalers.

“Ik heb het beroepsethos van gerechtsdeurwaarders en notarissen hoog in het vaandel staan”

Dan de ‘prikkel-gedachte’. Ik vraag mij af wat het realiteitsgehalte is van de gedachte dat de doorberekening van de kosten voor de individuele beroepsbeoefenaren een prikkel is om zich netjes volgens de regels te gedragen. Ik moet zeggen dat ik het beroepsethos bij hen in het algemeen hoger in het vaandel heb staan en dat voor hen voor wie dat niet geldt, deze zich er helemaal niets van zullen aantrekken.

In het verband met beide rationes rijst ook de vraag of het niet zuiverder is om hier onderscheid te maken tussen toezicht enerzijds en tuchtrechtspraak anderzijds. Toezicht werkt preventief. Een ieder is eraan onderworpen en verwijtbaarheid speelt geen rol. De werkzaamheden van het toezichtwezen, en dus de kosten, worden maar zeer ten dele bepaald door de mate van aanwezige kwaliteit en integriteit bij de beroepsgroep. Dat is bij tuchtrechtspraak anders: daar is er in ieder geval een klacht over verwijtbaar handelen en wordt repressief opgetreden. Dat is een valide grond om in ieder geval het toezicht niet alleen voor verantwoordelijkheid maar ook voor de daaraan verbonden kosten bij de overheid te laten.

In mijn in 2008 gehouden voordracht heb ik betoogd dat een individuele klager zich niets van het algemeen belang bij een behoorlijke juridische dienstverlening zal aantrekken. Het gaat hem om individuele genoegdoening of om een opstapje naar een civiele procedure tot vergoeding van geleden schade of om het bestrijden van de rechtsgeldigheid van een dwanghandeling. De KBvG heeft er in haar reactie op het wetsvoorstel op gewezen dat relatief veel klachten worden ingediend door personen ten laste van wie de executie plaatsvindt, dus degene die niet de opdrachtgever van de deurwaarder is. Ook in het advocatentuchtrecht komt het regelmatig voor dat klachten worden ingediend tegen de advocaat van de tegenpartij.

Er zijn overigens aansporingen die klagers ervan afhouden om het algemeen belang bij de tuchtrechter aan de orde te stellen. Ik denk aan het vereiste dat de klager ‘direct belanghebbende’ moet

zijn, de oproep tot aansluiting van beroepsorganisaties bij instellingen die consumentenklachten behandelen of het propageren van mediation. Dat laatste wordt onder anderen bepleit door de VVD-parlementariër Jeroen van Wijngaarden in een interview in het decembernummer van de Gerechtsdeurwaarder. Ook de KNB geeft in haar reactie aan dat zij dergelijke mogelijkheden begunstigt. Kennelijk is het tuchtrecht lang niet altijd het geëigende middel om aan de hand van individuele klachten het algemeen belang te behartigen. Dat moet worden overgelaten aan de autoriteiten van de beroepsorganisaties en aan het toezicht. Als dat inderdaad de algemene opvatting weergeeft, is er een argument om ook bij de toerekening van de kosten onderscheid te maken tussen toezicht en tuchtrechtspraak. In het reeds genoemde interview zegt Hammerstein dat het vanuit het oogpunt van de toezichthouder zelf beter en zuiverder is dat de overheid het toezicht betaalt. Dit vanwege de onafhankelijke positie van het toezicht ten opzichte van de beroepsgroepen. Als de beroepsgroepen de kosten van het toezicht moeten dragen, zullen zij al gauw geneigd zijn om ook invloed te willen uitoefenen op de wijze waarop dat moet plaatsvinden. Ik voeg daaraan toe dat in het tuchtrecht die onafhankelijke positie al veel meer in de regelingen zelf is ingebakken.

Mijn conclusie op het punt van de doorberekening van de kosten is dat er principiële bezwaren zijn te maken op het voorstel maar ook dat die bezwaren bij het toezicht zwaarder wegen dan bij de tuchtrechtspraak.

“Een individuele klager trekt zich niets aan van het algemeen belang bij een behoorlijke juridische dienstverlening”

Ik kom aan het tweede hoofdpunt: het heffen van een griffierecht van € 50 voor een klacht bij de tuchtrechter. Zoals ik al zei: in de advocatuur bestaat deze heffing al. Of dit een werkelijke prikkel is om het aantal onterechte klachten te verminderen, is de vraag. Enigszins zal het wel helpen. Maar een meer querulerend aangelegde belanghebbende of iemand die grotelijks overtuigd is van zijn gelijk zal zich door het relatief geringe bedrag niet laten weerhouden van het aanbrenge van zijn klacht. Voor de afnemer van een juridische dienst voor wie het bedrag onoverkomelijk zou zijn om een klacht in te dienen, in de reactie van de Raad voor Rechtsbijstand worden voorbeelden genoemd zoals van de (nog) niet toegelaten vreemdeling, de gedetineerde en dergelijke, zou een oplossing gevonden moeten worden. Dan kun je denken aan een beslissing tot vrijstelling door de voorzitter van het tuchtcollege. Maar het is de vraag of het ook in die gevallen zodanig onredelijk is, dat naar een dergelijke oplossing gezocht moet worden. In ieder geval valt de clientèle van de notaris binnen een groep voor wie een dergelijke bijdrage vrijwel nooit een groot probleem zal zijn. De KNB bepleit dan ook verhoging tot ten minste € 100.

Wat betreft de derde voorgestelde maatregel, heb ik slechts één opmerking. Het gaat om het opleggen van een geldboete als tuchtmaatregel. In het algemeen gesproken wordt het als een kans

op een valse prikkel gezien wanneer een sanctie ten gunste komt van de organisatie die haar oplegt. Om een voorbeeld te noemen: sinds voor gemeenten de gedachte is ontwikkeld dat een parkeerbon geen strafsanctie is die in de algemene rijksmiddelen vloeit maar een heffing van gemeentebelasting die in de gemeentekas vloeit, schijnen er meer van dergelijke parkeerbelastingaanslagen, de volksmond zegt nog steeds gewoon parkeerboetes, te worden uitgereikt.

“Het opleggen van een geldboete kan ook in het tuchtrecht een adequate sanctie zijn, in het bijzonder wanneer geldzucht aan de verweten gedraging ten grondslag ligt”

Zouden tuchtcolleges in de verleiding kunnen komen meer of hogere geldboetes op te leggen als zij zich ervan bewust zijn dat deze uiteindelijk ten gunste strekken van de beroepsorganisatie? In het wetsvoorstel staat wel dat deze ten bate van de staat komen maar ook dat zij in mindering worden gebracht op het bedrag dat aan de beroepsorganisatie wordt doorberekend. Per saldo strekt zij dus ten gunste van de beroepsorganisatie. Ik ben van oordeel dat de onafhankelijkheid van de tuchtrechtspraak zozeer bij haar deelnemers is geworteld dat dit verschijnsel zich niet zal voordoen. Ik meen dat het opleggen van een geldboete ook in het tuchtrecht een adequate sanctie kan zijn, in het bijzonder wanneer geldzucht aan de verweten gedraging ten grondslag ligt. Het advocatentuchtrecht beschikt al over deze sanctiemodaliteit.

Ook over het laatste majeure punt wil ik kort zijn. Het gaat dan om een veroordeling in de kosten van de procedure ten laste van de beroepsbeoefenaar tegen wie een klacht gegrond is bevonden. Ik ben het eens met de reacties van de beroepsgroepen waar die betogen dat een dergelijke kostenveroordeling ook op haar plaats kan zijn bij de minder zware maatregelen zoals waarschuwing en berisping. Belangrijk is dat een tuchtmaatregel niet automatisch een kostenveroordeling meebrengt maar dat het tuchtcollege deze afzonderlijk moet opleggen.

Ten slotte zijn de stukken die bij dit wetsvoorstel horen, zeer lezenswaardig: de reacties van de beroepsgroepen, de Raad voor de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en de Raad voor Rechtsbijstand alsmede het advies van de Raad van State zijn zeer instructief. In de MvT valt ook aan het slot nog iets op: de regering heeft de gedachte aan een Kaderwet tuchtrechtspraak laten varen. Die gedachte was de aanleiding om de bijeenkomst te houden van de advocatentuchtrechters op 21 mei 2008, waarop ik eerder mocht spreken. Het is mij een genoegen om hiermee de cirkel weer rond te maken. Luis de León heeft tenslotte ook zijn colleges kunnen afronden.

Roessen & Roessen
bedrijfsdiensten bv

Totaalpakket ontruiming,
woningschoonmaak en
opslag inboedels

- Geen annuleringskosten.
- Overname van aansprakelijkheidsrisico van opslag en vernietiging van inboedels.
- Digitaal aan- en afmelden van ontruiming met behulp van een volledig geautomatiseerd planningsprogramma.
- Grote speler in de branche, met 4.400 ontruiming per jaar, waarvan 62,5 % met woningreiniging en 38% met opslag inboedel.
- Landelijke dekking, ideaal voor kantoren met meerdere vestigingen.
- Vast, met verklaring omtrent goed gedrag, eigen personeel. Snel en flexibel inzetbaar in ploegen met voorman.
- Bewaakte opslaglocatie met gesloten en verzegelbare containers voor de opslag van inboedels en in beslag genomen goederen.

Per 1 juni 2012 zijn wij ook MVO gecertificeerd!

Berkelse Poort 9 • 2651 JX Berkel en Rodenrijs
T 079-3632060 • F 079-3632065 • E info@roessen.nl
www.roessen.nl

Toezicht en tuchtrecht: wie gaat dat betalen?

Het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen is op dit moment aanhangig bij de Tweede Kamer.¹ Oud-president van de Hoge Raad Willibrord Davids vindt het voorstel niet alleen kwalitatief onder de maat, maar ten dele ook principieel onjuist onderbouwd. “Je kunt je afvragen: voor welk probleem is dit wetsvoorstel nu eigenlijk de oplossing?”

“**W**eeet u wat mijn eerste kennismaking was met de deurwaarderij?”, vraagt Willibrord Davids terwijl hij koffie schenkt in zijn studeerkamer, met uitzicht op een typisch Haags plantsoentje. “Ik was als jonge rechtenstudent op vakantie in het oosten van Spanje. Daar raakte ik in een café aan de praat met een kandidaat-gerechtsdeurwaarder. Ik toonde me geïnteresseerd in zijn werk en op een zeker moment zei hij: “Weet je, ik moet morgen een wisselprotest uitbrengen. Misschien vind je het leuk om mee te gaan”. En zo klom ik de volgende ochtend vroeg in een oude bus voor een ruim drie kwartier durende autorit diep de bergen in. Op een zeker moment kwamen we aan bij een afgelegen hut, waarvan de bewoner niet aanwezig bleek. Waarop de deurwaarder een formulier uit zijn tas haalde met allerlei stempels, handtekeningen en een zegel, vervolgens een hamer en een spijker pakte en dat papier met kracht op de gammele voordeur spijkerde. Toen realiseerde ik me pas hoe fysiek het deurwaardersvak eigenlijk is. En ook dat ik voor het eerst in mijn leven echt ‘het recht in werking’ zag.”

Aanleiding voor het gesprek met Willibrord Davids is zijn recente voordracht tijdens de in juni van dit jaar georganiseerde Juridische Poort. Op uitnodiging van de KBvG en de KNB liet de oud-president van de Hoge Raad zich toen in kritische bewoording uit over het wetsvoorstel om de kosten van toezicht en tuchtrecht voor advocaten, notarissen en gerechtsdeurwaarders door te belasten aan de beroepsgroepen zelf. Dat wetsvoorstel noemt hij mager onderbouwd en deels gebaseerd op uitgangspunten die op principiële gronden aanvechtbaar zijn. Daarbij stoort het hem dat het wetsvoorstel het toezicht en het tuchtrecht op één hoop gooit, terwijl dat in zijn ogen wezenlijk verschillende zaken zijn.

“Laat ik met het toezicht beginnen, want dat is wat mij betreft het meest principiële punt”, zegt hij. “In de toelichting op het wetsvoorstel wordt gesteld dat de verantwoordelijkheid voor de handhaving van en het bevorderen van de kwaliteit van de beroepsuitoefening primair bij de beroepsgroepen zelf ligt. Welnu, dat is dan

een omslag in het denken hierover, want tot op heden is in alle wetswijzigingen en commentaren hierop altijd gesteld dat het hier om een soort mandaatverlening door de overheid gaat, ofwel een overhevelen van exclusieve bevoegdheden van de overheid naar die specifieke beroepsgroepen. Welke in die hoedanigheid vervolgens onderworpen zijn aan strenge regulering door diezelfde overheid. Nu wil ik niet beweren dat die beroepsgroepen geen enkele verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van die bevoegdheden, maar om nu te zeggen dat ze er primair verantwoordelijk voor zijn gaat echt te ver. Je moet op z’n minst zeggen: het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, en dus is het principieel onjuist de kosten bij één partij te leggen.”

“Het domeinmonopolie van de gerechtsdeurwaarder vloeit voort uit de inrichting van ons rechtsbestel”

DOMEINMONOPOLIE

Het huidige wetsvoorstel lijkt te zijn gebaseerd op het vertrekpunt dat het domeinmonopolie van notarissen en deurwaarders een soort ‘privilege’ is waarop het profijtbeginsel van toepassing is. Een bedenkelijk standpunt, zegt Davids. “Natuurlijk is het domeinmonopolie een privilege, in de zin dat het een voorrecht is om notaris of deurwaarder te zijn omdat je bevoegdheden hebt die een ander niet heeft. Alleen: die bevoegdheden heb je wel in het publieke belang van een goed functionerend rechtsverkeer. Daar komt nog bij dat het een relatief beperkt privilege is: iedereen die de moeite neemt een opleiding te volgen, een businessplan kan schrijven en niet in de gevangenis heeft gezeten kan in beginsel deurwaarder worden. En we weten allemaal dat, onder het huidige economisch regime van de vrije markt, zowel notarissen als deurwaarders wel degelijk te maken hebben met forse concurrentie binnen het domein waarin ze werkzaam zijn. Het domeinmonopolie vloeit voort uit de rechtstatelijke inrichting van ons bestel, maar het is mijns inziens

onjuist om daar vervolgens de conclusie aan te verbinden dat de actoren binnen dat domein financieel hun eigen boontjes moeten doppen.”

Volgens Davids is het ook ongewenst om de beroepsgroep zelf de kosten van het toezicht te laten dragen. Want wie de kosten draagt, heeft een legitieme claim op inspraak in de wijze van besteding – terwijl een toezichthouder juist op afstand geplaatst zou moeten zijn. “Het gaat hier om bewaking van de wijze waarop het mandaat van de overheid wordt uitgeoefend”, aldus Davids. “Dat moet op een onafhankelijke manier gebeuren, onder verantwoordelijkheid van professionals die door de overheid zijn benoemd, zoals nu het BFT.”

Tot slot is Davids van mening dat de kosten van toezicht op ambtelijke handelingen in het publieke belang ook logischerwijs beter gedragen kunnen worden door de hele maatschappij dan door een kleine groep van beroepsbeoefenaren of – indien deze dit doorberekenen – een kleine groep schuldeisers. “Ook hier weer wreekt het zich dat het wetsvoorstel toezicht en tuchtrecht op één hoop gooit”, zegt Davids. “Is er bij tuchtrecht nog sprake van een al dan niet terecht verwijt van een persoon, gericht aan een specifieke deurwaarder – bij toezicht gaat het om het algeheel functioneren van de beroepsgroep in het belang van iedereen. Waarom zou slechts een klein deel van alle Nederlanders daarvoor moeten betalen?”

GROTE FINANCIËLE GEVOLGEN

Over het toerekenen van de kosten van tuchtrecht aan de beroepsgroep zelf denkt Davids genuanceerder. “Daar zitten ook haken en ogen aan, maar die zijn toch iets minder principieel van aard”, meent hij. “Zeker voor het notariaat geldt dat zij deze kosten toch goeddeels kunnen doorrekenen aan hun doorgaans relatief financieel draagkrachtige clientèle. Al kun je je afvragen of het redelijk is dat ik een testament laat opmaken door een prima notaris in Den Haag waarover ik niks te klagen heb, en tóch een hogere rekening krijg omdat een projectontwikkelaar terecht een klacht indient bij de tuchtrechter over zijn notaris in Eindhoven. Daarover wordt met geen woord gerept in de toelichting.”

Bij de deurwaarders ligt doorberekening volgens Davids alweer een stuk lastiger, omdat het hier deels om opdrachtgevers gaat die heel vaak niet financieel draagkrachtig zijn én omdat er heel veel ten onrechte geklaagd wordt. Davids: “Dat laatste is natuurlijk vervelend, al begreep ik van een deurwaarder dat het wijzen op de mogelijkheid van een klacht bij de tuchtrechter in de praktijk vaak wel als bliksem-afleider werkt. Maar goed, desalniettemin vind ik wel een goed onderdeel van het wetsvoorstel dat de beklagde beroepsbeoefenaar door de tuchtrechter kan worden veroordeeld in de kosten van de tuchtrechtprocedure. Mensen zullen dan wellicht toch nog een keer extra nadenken voor ze een klacht indienen. Ook vind ik een niet al te hoog griffierecht van € 50 geen probleem, al ben ik met de Raad voor de Rechtsbijstand wél van mening dat je iets moet regelen voor de minst draagkrachtigen.”²

Geconfronteerd met het officiële KBvG-standpunt dat doorberekening van de kosten van het tuchtrecht zal leiden tot grote financiële gevolgen voor een toch al krimpende beroepsgroep zegt hij: “Laat ik het zo zeggen: als de consequenties van dien aard zijn dat dit tot een wezenlijke terugloop van het aantal actieve deurwaarders gaat leiden, zou mijn advies aan de wetgever zijn: denk er nog eens heel goed over na of je dat wel moet willen.”

“Wie de kosten draagt, heeft een legitieme claim op inspraak in de wijze van besteding”

Welbeschouwd haalt het wetsvoorstel in zijn huidige vorm veel overhoop voor een op het totale ministeriebudget relatief zeer bescheiden bezuiniging van € 7 miljoen, vindt Davids. “In de memorie van toelichting worden tal van argumenten aangevoerd om de redelijkheid van de voorgestelde maatregelen aan te tonen, maar ergens in een klein tussenzinnetje lees je dan plotseling waarom dit wetsvoorstel er in de eerste plaats is. Ik citeer: “ (...) mede in het licht van tekort schietende

overheidsfinanciën en de moeilijke keuzes die in dit licht gemaakt moeten worden.” Het is kortom een pure geldkwesitie, en dan kun je je afvragen: voor welk probleem is dit wetsvoorstel nu eigenlijk de oplossing? Neem nu het BFT: dat voert allerlei verschillende taken uit: gedeeltelijk toezicht op deurwaarders, gedeeltelijk toezicht op notarissen, werkzaamheden in het kader van de Wet melding ongebruikelijke transacties en dergelijke. Dat moet je allemaal apart gaan uitsplitsen, toerekenen en budgetteren ... ik wil maar zeggen: de uitvoering van dit wetsvoorstel is tamelijk complex en daar zijn óók weer kosten aan verbonden, maar daar wordt kennelijk niet over nagedacht.”

“Voor welk probleem is dit wetsvoorstel nu eigenlijk de oplossing?”

GEEN PRINCIPIËLE KEUZE

Het lijkt erop, zegt Davids, dat de Minister van Veiligheid en Justitie de grip die hij heeft op de juridische beroepsgroepen

aanwendt om een gat in zijn begroting te dichten. “Alleen daaruit blijkt al dat dit geen principiële politieke keuze van de coalitie is”, zegt Davids. “Want waarom wel deze beroepsgroepen met deze maatregelen confronteren en niet alle andere beroepsgroepen die een tuchtrechtprocedure kennen? Waarom dan niet ook doorberekening van de kosten voor de loodsen, in de veterinaire wereld, voor de assurantietussenpersonen en de octrooigemachtigden? Al die beroepen hebben allemaal een overheidstuchtrecht en ik zou zeggen dat daar dan dezelfde argumenten gelden. Want dat is misschien nog wel het meest opvallende aan het verhaal: er is in de memorie van toelichting niet één argument te vinden dat ingaat op het typisch juridische karakter van de beroepsgroepen die het wetsvoorstel betreft. Terwijl dat het uitgangspunt zou moeten zijn.”

Noten

- 1 Wetsvoorstel Doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen (nr. 34 145).
- 2 Advies van de Raad voor Rechtsbijstand over het wetsvoorstel Doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen, p. 1, te raadplegen via de volgende link: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-460079>.

Over kansen, de toekomst en digitalisering

Gebruikelijk is dat deze column een aantal weken voor verschijning wordt geschreven. En zo zit ik in de relatieve rust van de zomervakantie onder de zon achter de laptop. Omstandigheden die als vanzelf leiden tot reflectie, op het ambt, op de ontwikkelingen daarin en op de toekomst.

Naar verwachting vindt begin september in de Tweede Kamer de plenaire behandeling plaats van het wetsvoorstel tot wijziging van de Gerechtsdeurwaarderswet. Daar is in de voorbereiding veel over gezegd en geschreven, vanaf de internetconsultatie, inbreng daarop door onder anderen de KBvG, in de ambtelijke voorbereiding en tenslotte natuurlijk door de politiek. En laat ons eerlijk zijn, revolutionaire veranderingen bevat de nieuwe wet niet. De hete aardappel van de onafhankelijkheid wordt vooruitgeschoven naar een amvb, het proces-verbaal van constatering gaat vooralsnog niet de status van ambtshandeling krijgen en de Nationale ombudsman blijft bevoegd kennis te nemen van klachten over gerechtsdeurwaarders. Het wetsvoorstel zou bijna als een hamerstuk kunnen worden afgedaan, maar dat valt niet te verwachten. De behandeling zal ongetwijfeld aanleiding vormen aandacht te vragen voor een aantal zaken uit de actualiteit en media. Uit de schriftelijke Kamervragen mag worden afgeleid dat de politiek een warme belangstelling aan de dag legt voor de CJIB-aanbesteding, voor de tuchtzaken, voor de kosten van ambtshandelingen, het kostprijsonderzoek daarnaar en de doorbelasting van verschotten.

De politicus die de afgelopen tijd goed naar ons heeft geluisterd zal ook aandacht hebben voor de financiële staat van de beroepsgroep. Die is, dat heb ik u meermaals voorgehouden, zorgwekkend. Samen met de Hogeschool Utrecht maakt de KBvG zich zorgen over de toekomst van de instroom in het ambt: het geringe aantal inschrijvingen voor het eerste jaar van de beroepsopleiding en de lastige plaatsing van stagiaires zijn daarvan symptomen.

Het is een open deur intrappen om daar een aantal oorzaken van te noemen, maar toch: de hoogte van de griffierechten, de teruglopende procesbereidheid van onze opdrachtgevers, de prijsdruk die wordt ervaren vanuit de grotere opdrachtgevers en het idee dat no cure no pay tegenwoordig de standaard zou zijn en niet in de laatste plaats de wijze waarop de overheid als een van de grootste opdrachtgevers omgaat met de selectie van haar opdrachtnemers. Deze externe omstandigheden lijken lastig te keren.

Met argwaan wordt ook wel gekeken naar de ontwikkelingen binnen de KBvG. Aan de bestuursregels die het voorfinancieren van out of pocket-kosten verbieden en die regels geven voor de liquiditeit en solvabiliteit wordt, ten onrechte, een oorzakelijk verband met de financiële gezondheid van individuele kantoren toegekend. Ook het beslagregister en de samenwerking met de schuldhulpverlening in het project VISH worden gezien als bedreigingen. Dat mag de perceptie van een aantal collega's zijn, ik deel die allerminst! Zonder uitzondering zijn het ontwikkelingen die in het interne democratisch besluitvormingsproces tot stand zijn gekomen en die, afgezien van de maatschappelijke wenselijkheid ervan, meer kansen dan bedreigingen bieden.

Tegelijkertijd laten we als beroepsgroep collectief ook kansen liggen. Twee voorbeelden: slecht een klein aantal kantoren maakt gebruik van de mogelijkheid de dagvaarding via het DAG-systeem digitaal aan te leveren en voor de e-derdenbeslagen geldt hetzelfde. Dat is opmerkelijk,

nu onze kantoren uitermate goed geautomatiseerd zijn en we als KBvG het voortouw nemen bij ontwikkelingen die door digitalisering ons werk efficiënter kunnen maken.

Een blik op sommige landen binnen de EU laat zien dat er op dit gebied nog onontgonnen mogelijkheden liggen. In de Baltische staten wordt – bijvoorbeeld – veel intensiever gebruik gemaakt van nieuwe digitale technieken.

Opmerkelijk, maar de toekomst lijkt te worden gedictieerd door die landen waar het fenomeen gerechtsdeurwaarder relatief jong is. Landen waar het beslag op roerende zaken op dit moment al steevast wordt gelegd met behulp van tablet en laptop met een directe verbinding naar het kantoor, waar de deurwaarders onderling communiceren met hun lokale beroepscertificaat, waar een beslagregister al lang een gegeven is. Kortom: het zou ons passen een voorbeeld te nemen aan die landen.

De KBvG heeft jarenlang de toon gezet met inhoudelijk zeer goed ontvangen preadviezen. Zonder uitzondering leidden die tot loftuitingen en vervolgens tot wetsvoorstellen. Het is nu tijd voor de KBvG het voortouw te nemen in de verdere digitalisering van ons ambt. De toegevoegde waarde van de gerechtsdeurwaarder ligt in zijn kennis en kunde en zijn vermogen om het belang van zijn fysieke aanwezigheid te koppelen aan de digitale wereld, waarin hij de rol van betrouwbare digitale partner binnen de rechtsketen vervult.

Onze reputatie van goed opgeleide, onafhankelijke en betrouwbare juridisch expert is een groot goed. Laten wij, in het belang van onze toekomst binnen de rechtstaat, continue bewijzen dat wij die reputatie waard zijn.

Wilbert van de Donk

Voorzitter

PERSONALIA

2015

Beëdigd

De heer mr. E.H. Vroegop	Wageningen	20-05-2015
De heer J. van der Heide	Hellevoetsluis	05-06-2015
De heer Y.C.M. van Korven	Eindhoven	23-06-2015
De heer Y. van Dongen	Eindhoven	23-06-2015

Waarnemingen

Waargenomen	Waarnemer	Plaats	Van	Tot
R.P.A.J. ter Horst	I.C.S. Feringa	Utrecht	01-07-2015	01-07-2016
J.P.A.M. Hanegraaf	Mw. M.G.H. Langes	Helmond	15-07-2015	15-10-2015
E.G.J. Jorritsma	Mw. J. van der Lubbe-Luhrs	Amsterdam	01-06-2015	01-12-2015
W.K. Hoeve	J. Busscher	Noordhorn	30-04-2015	17-10-2015
J.H.L. Sinkiewicz	Mw. J.W.W.M. Boers	Maastricht	23-01-2015	23-07-2015
F.H. Weggemans	A.L.T. Donkers	Emmen	01-01-2015	01-01-2016
J.C.M. van der Weijden	U.R.G. Pijloo	Amsterdam	17-02-2014	17-11-2015
W. Wielens	W.R. Jongejan	Assen	17-07-2014	17-01-2016
R. Wijburg	mr. R.R. Bouwman	Purmerend	01-04-2015	01-10-2015
C.H.J. Wijers	W.R. Jongejan	Haarlem	25-03-2015	25-09-2015
R. Pijnacker	W.R. Jongejan	Zeist	05-03-2013	15-09-2015

Nieuwe leden

Mw. J.A.E.M. Lotens	Zwolle	16-06-2015
De heer H. Bijleveld	Harderwijk	01-07-2015
De heer Van Urk	Haarlemmermeer	01-08-2015

Gedefungeerd

Mw. W.E.C.A. Lochten	Goes	01-06-2015
Mw. C.A.H.M. Venhorst-van Gastel	Goes	01-06-2015
Mw. H.H.M. Lammers-Tomassen	Heerlen	01-06-2015
G.J. Bekman	Almelo	01-06-2015
L.C.J. Netten	Tilburg	06-06-2015
D.D.P. Geukers	Den Haag	01-07-2015
A. Buik	Leiden	01-07-2015
E.M. Kales	Den Haag	15-07-2015
C.L.M. de Laat	Waalwijk	15-07-2015
J.P.A.M. Hanegraaf	Helmond	15-07-2015

Wijziging vestigingsplaats

	Was	Is	m.i.v.
mr. A. Legel	Apeldoorn	Venray	01-07-2015
F.J.M. van Vuuren	Nieuwegein	Utrecht	01-07-2015
J.C.M. Ruijs	Roosendaal	Breda	01-07-2015
M. de Jong	Menterwolde	Groningen	01-07-2015

Overleden

Op 20 juli is op 69-jarige leeftijd overleden de heer H. (Hans) Meijer, oud gerechtsdeurwaarder in Maarssen.

“Integriteit staat niet op iemands voorhoofd geschreven”

Sinds 1 januari 2013 moeten kandidaat-notarissen die actief willen worden als (toegevoegd) notaris beschikken over een positief advies van de Commissie toegang notariaat. Wat voegt dit advies toe aan de reeds bestaande screening door de Commissie van deskundigen? En waarop wordt dit advies gebaseerd? BFT-bestuurslid en lid van de commissie Pieter Kole licht doel en aanpak toe.

In welke context moeten we het instellen van de Commissie toegang notariaat plaatsen?

“**H**et is gebruikelijk dat er vele miljoenen per jaar worden bij- en afgeschreven op de derdengeldenrekening van een notaris-kantoor. De vraag is dan: hoe regel je het toezicht op een verantwoorde omgang met die enorme stromen derdengelden? De afgelopen decennia is gebleken dat je dit onmogelijk helemaal kunt dichttimmeren. Het komt gelukkig niet al te vaak voor, maar zo nu en dan blijkt er een notaris te derailleren. Bij de eerste evaluatie van de nieuwe Notariswet door de commissie-Hammerstein is gesteld: misschien is het een goed idee om niet alleen aan symptoombestrijding te doen, maar ook naar de oorzaken te kijken. En die oorzaken zijn niet alleen bedrijfseconomisch van aard – denk aan een kantoor dat in acute financiële problemen komt – maar soms ook gelegen in de persoon van de notaris zelf. Vandaar dat we nu sinds 2013 naast een toets op het ondernemingsplan ook een toets op de persoon hebben ingevoerd.”

“Als een notaris in de verleiding komt om uit de la te gaan leven, dan is er iets mis”

Uit een onderzoek van het Bureau Financieel Toezicht (hierna: BFT) bleek in februari van dit jaar dat zo'n 95 van de 783 notaris-kantoren in Nederland zodanige (financiële) problemen heeft dat verscherpt toezicht is ingesteld. Een financieel problematische situatie maakt notarissen volgens het BFT-rapport vatbaar voor de verleiding aan het geld van cliënten te komen.

“Net als bij de deurwaarders beoordeelt het BFT frequent of de liquiditeit, solvabiliteit en derdengeldenpositie van notaris-kantoren in orde is. Daarnaast tracht de Commissie van deskundigen de economische levensvatbaarheid van kantoren op voorhand zoveel mogelijk veilig te stellen door streng te selecteren op de kwaliteit van de ingediende ondernemingsplannen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de kwaliteit van het plan zelf – dat kun je

immers door je accountant laten schrijven – maar ook naar de vermeende ondernemerskwaliteiten van de notaris in spe. Niettemin kunnen de omstandigheden van dien aard zijn dat een kantoor in de problemen komt, of dat de notaris privé in zwaar weer raakt. Dan moet je als ondernemer over een rechte rug beschikken: als je in de verleiding komt ‘uit de la te gaan leven’, zoals middenstanders dat noemen, dan is er iets mis. En dat is iets wat wij proberen te voorkomen door te kijken naar de mate van integriteit en de persoonlijkheidskenmerken. Is iemand bijvoorbeeld wel zo stevig als hij of zij op het eerste gezicht lijkt?”

Dat lijkt geen gemakkelijke opgave. Hoe gaat de commissie te werk?

“De basis is een psychologisch onderzoek dat wordt uitgevoerd door een daarin gespecialiseerd bureau. Kandidaten vullen thuis enkele vragenlijsten in en doorlopen een testdag waarvan een gesprek met een psycholoog onderdeel is. Daarnaast kijken wij – maar dan in combinatie met de persoon en het psychologisch rapport – nogmaals naar het businessplan en naar de eventuele opmerkingen van de Commissie van deskundigen, lezen we de aanbevelingsbrieven en kijken we naar het cv en andere loopbaangegevens. Op basis van dat dossier voeren we een gesprek met de kandidaat. Dat alles tezamen leidt tot een inhoudelijk stevig onderbouwd advies aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.”

Kunt u iets meer zeggen over hoe zo’n psychologisch onderzoek is opgebouwd?

“Kandidaten worden geconfronteerd met allerlei dilemma’s. Het gaat daarbij niet zozeer om goed of fout, maar vooral om de keuzes die ze maken. Stel: er komt een oude dame met haar neefje bij je op kantoor om haar testament te veranderen. Neefje doet het woord, tante knikt alleen maar. Wat doe je dan? Een beetje notaris zorgt ervoor dat het neefje in ieder geval niet aanwezig is bij het passeren van de akte en zal dan nogmaals aan tante vragen of dit nu écht is wat ze wenst. Commercieel gezien is afhameren interessanter, maar in termen van integriteit wil je zeker zijn dat het een serieuze wilsakte is en bijvoorbeeld geen misbruik van de omstandigheden. Dit is een eenvoudig voorbeeld: in werkelijkheid zijn de dilemma’s

complexer en worden ze ook aangepast op de persoon. Iemand die notaris wordt op de Zuidas heeft met een andere realiteit te maken dan iemand die een algemene dorpspraktijk overneemt.”

Is zo’n psychologisch onderzoek niet slechts een momentopname? Hoe betrouwbaar zijn de resultaten daarvan?

“We krijgen veel positieve reacties terug van de kandidaten: de meesten vinden het frappant dat de psychologen in korte tijd zo’n scherp beeld van hen kunnen vormen. Mensen herkennen zich doorgaans heel goed in de uitkomsten, en dat geldt ook voor familieleden en collega’s. Het is vaak een eyeopener: er zijn professionals die al jaren in het notariaat werken en door het psychologisch onderzoek nog eens goed met hun neus op de feiten worden gedrukt wat dit ambt van hen vraagt. Het omgekeerde komt ook een enkele keer voor: dat mensen zich totaal niet herkennen in de uitkomsten. Maar dat is voor ons inmiddels een extra teken voor alertheid: beschikt deze persoon wel over voldoende zelfkennis? Wat het eerste deel van de vraag betreft: ja, het is een momentopname en daarom is ons oordeel ook nooit definitief. Ook al is het advies negatief, we zullen altijd aanbevelingen doen en wie daar serieus mee aan de slag gaat, kan zich een jaar laten opnieuw melden. Iedereen krijgt een kans zich te verbeteren, bijvoorbeeld door een coachingstraject te volgen of intercollegiale feedback te organiseren.”

U bent ruim 20 jaar directeur van de KNB geweest en zult in die tijd nogal wat dossiers voorbij hebben zien komen. Kunt u daar in algemene zin wat conclusies uit trekken?

“Als een notaris ontspoot, dan gebeurt dat nooit van de ene op de andere dag en dikwijls ligt de oorzaak in een samenstel van omstandigheden. Vaak zijn er al bepaalde voortekens. Van jonge notarissen in de grote stad is bekend dat ze nogal eens ‘getest’ worden. Dan komt er iemand en die laat een pandje passeren... niets aan de hand. En dan nog een en nog een... en zo wordt er een band opgebouwd. En dan ineens is er een ‘spoedgeval’ en moet die notaris onder druk een handeling verrichten die op de grens van het toelaatbare is. Maar ja, eenmalig, goede relatie, enzovoort... en voordat je het weet zit je aan de verkeerde kant van de streep. De vraag is:

had je dat niet kunnen zien aankomen? Is er sprake van verwijtbare naïviteit? Waren er voor jezelf of voor anderen signalen dat er iets mis kon gaan? Het is zelfs wel eens gebeurd dat iemand de fout in ging en ik van een bestuurslid te horen kreeg: “Oh die... ik wist tijdens mijn studie al dat dat ooit mis zou lopen...” Toch is die persoon kennelijk afgestudeerd, kandidaat-notaris geworden en zelfs benoemd. Dan is het zo gek nog niet om te zeggen: laten we vooraf nog eens goed kijken of iemand daadwerkelijk geschikt is voor het ambt en de daarbij behorende verantwoordelijkheden.”

De commissie zit nu in haar derde jaar. Is er sprake van voortschrijdend inzicht? Zijn er zaken die beter kunnen?

“Aanvankelijk keken we sterk naar de integriteit. En dat is lastig, want integriteit staat niet op iemands voorhoofd geschreven. Gaandeweg zijn we meer en meer naar de totale constellatie gaan kijken: hoe ziet het ondernemingsplan eruit, met wat voor menstype hebben we te maken, op welke plek wil hij of zij zich gaan vestigen, wat is de kantooarsamenstelling, enzovoort? Het gaat echt om het totaalplaatje.

“Notaris willen worden is één, maar er ook geschikt voor zijn is een ander ding”

Ik ben er een voorstander van dat de beide commissies straks met één gezamenlijk advies aan de staatssecretaris komen, want cijfers op papier kunnen niet los gezien worden van de persoon die daar invulling aan moet gaan geven. Verder zou ik graag een of meerdere vrouwen in de commissie opgenomen zien worden – een geheel mannelijke samenstelling is niet meer van deze tijd. Hoe dan ook: we blijven als commissie kritisch naar onszelf kijken. Is het waardevol wat we doen? Is het de kosten en de moeite waard? We zullen helaas nooit precies weten wat er mis was gegaan als we het niet hadden gedaan, maar vooralsnog wordt deze extra voorziening ook door de kandidaten zélf als zinvol ervaren. Notaris willen worden is één, maar er ook geschikt voor zijn is een ander ding.”

Groot ledenonderzoek deel 1: de gerechtsdeurwaarder over zijn ambt en zijn toekomst

Gerechtsdeurwaarders¹ zijn trots op hun ambt. Er zijn zorgen om de toekomst, maar kansen het tij te keren. Dit en meer blijkt uit het eerste deel van het Groot ledenonderzoek.

Door mr. S.J.W. (Sjef) van der Putten

SUCCESSVOL EERSTE KBVG GROOT LEDENONDERZOEK

Eind 2014 heeft de ledenraad van de KBvG een commissie ingesteld met de opdracht meerjarenbeleid te ontwikkelen. Aan de tekentafel heeft die commissie de ambitie neergelegd vooruit te willen lopen op de veranderende maatschappij en beleid te vormen voor een meer rechtvaardige, effectieve en efficiënte rechtshandhaving met de gerechtsdeurwaarder als hoeksteen daarvan. In juni 2015 heeft de commissie samen met de werkgroep Interne communicatie het eerste deel van het Groot ledenonderzoek uitgezet. Dit deel ging over de gerechtsdeurwaarder, zijn ambt en zijn toekomst.

Met 418 deelnemers is een respons van 46% gerealiseerd met een representatieve verhouding tussen ondernemers, deurwaarders en kandidaten. Bijna 90% van de respondenten was enthousiast over de inhoud van het onderzoek en ziet het graag gebeuren dat de KBvG vaker op deze manier de mening van de leden peilt.

HET AMBT VAN GERECHTSDEURWAARDER: "ZORGEN DAT DE WET UITGELEGD EN UITGEVOERD WORDT"

Gerechtsdeurwaarders zijn trots op hun ambt (87%) en beoordelen de kwaliteit van hun beroepsuitoefening met een solide 8. Het persoonlijk contact met mensen en het bijdragen aan rechtvaardigheid zijn met 94% en 95% de belangrijkste drijfveren om gerechtsdeurwaarder te zijn. De gerechtsdeurwaarder ziet het zwaartepunt van zijn taak in het oplossen van problemen en het bieden van rechtsbescherming en is zich daarbij zeer bewust van zijn onafhankelijke taak (91%): *"We vertegenwoordigen de Staat, niet alleen in de eerste, maar ook in de tweede en derde plaats."*

De vrijheid en afwisseling van het werk wordt door bijna iedere gerechtsdeurwaarder (96%) als prettig en belangrijk ervaren: *"Je weet nooit wat de dag brengt en er is volop avontuur en dynamiek."* De combinatie tussen de intellectuele en interpersoonlijke uitdaging is wat het ambt bijzonder maakt: *"Die kennis wordt op ieder moment getest. Van de wet maar vooral ook van al die verschillende soorten mensen die je kijk op de maatschappij ongelofelijk verruimen."*

Het ambt kent ook minder prettige kanten: *"Je maakt minder mensen vrolijk dan een medewerker van een bloemenkiosk."* Onoplosbare armoedevraagstukken, emotionele aangelegenheden zoals ontruiming of het moeten toepassen van dwangmiddelen bij 'niet-kunners' gaat deurwaarders niet in de koude kleren zitten. Vooral in combinatie met een somtijds niet praktisch en effectief executierecht. Naast een hoge werkdruk, de routine van 'het rondje om de kerk', de zinloos ervaren 'bulkroutes' en de zorgwekkende toekomst, wordt het geklaag en de strijd binnen de beroepsgroep en de door markwerking en concurrentie afgenomen collegialiteit als minst positief genoemd: *"Moddergooien en cowboys die het verknallen voor de rest."*

Hoewel de gerechtsdeurwaarder de beroeps- en gedragsregels uiterst serieus neemt (97%), wordt de regelzucht en controle vanuit de overheid als vervelend en beklemmend ervaren: *"We worden geconfronteerd met negativiteit en teveel regels, veroorzaakt en noodzakelijk door prutsende collega's."* Deze regels moeten wel worden gehandhaafd: er is een duidelijke roep om strenger intern toezicht en harder optreden tegen collega's die het met de regels minder nauw nemen.

DE TAKEN VAN DE GERECHTSDEURWAARDER: "SMEEROLIE VAN DE RECHTSTAAT"

De taak van de gerechtsdeurwaarder blijft het waarborgen van de rechtszekerheid met garantie op onafhankelijke procesinleiding en tenuitvoerlegging: *"De smeerolie van de rechtstaat."* Daarbij is het informeren en adviseren van alle betrokkenen (91%) door het betekenen en kennisgeven van stukken (93%) het belangrijkste onderdeel.

De gerechtsdeurwaarder heeft een maatschappelijke functie en ziet zich als een bruggenbouwer. De partij die met zijn kennis van het recht op onpartijdige en betrouwbare wijze zowel schuldeiser als schuldenaar informeert en tussen hen communicatie tot stand brengt: *"De deurwaarder geeft de rechtspraak daadwerkelijk gestalte. We brengen de wet bij de mensen thuis en leggen die als enige echt uit, steeds op zoek naar die oplossing."*

IMAGO EN AGRESSIE: “KWETSBAAR VOOR MAAT-SCHAPPELIJKE KRITIEK. ONTBREKEN VAN WAARDE-RING EN RESPECT”

Het imago van de gerechtsdeurwaarder scoort in het rapport het laagst: een 5,4. De negatieve beeldvorming rond het ambt steekt de gerechtsdeurwaarder: *“Ik vecht dagelijks tegen het verkeerde beeld dat bestaat van de deurwaarder. Ik word neergezet als graaier, als boeman, terwijl ik hard werk aan rechtvaardigheid, het herstellen van wat mis is en te brengen waar mensen recht op hebben.”* Het ambt is onderge- waardeerd en het wordt tijd om dat te veranderen, nu het grootste deel van de respondenten dit noemt als één van de vervelendste onderdelen van het ambt.

“Begin bij de jeugd; daar begint de lobby. Geef lezingen op scholen en universiteiten, schuif aan bij ‘De Wereld Draait Door’, ga naar buurthuizen. Als ik ooit een kinderboek ga schrijven, gaat dat over de politiemans, de rechter en de deurwaarder.”

De KBvG wordt opgeroepen om meer in de openheid te treden en het ‘merk’ gerechtsdeurwaarder neer te zetten. Er moet volgens de respondenten meer bekendheid worden gegeven aan de inhoud van het ambt, waarbij de gerechtsdeurwaarder als verlengstuk van de Staat en niet als vertegenwoordiger van de schuldeiser wordt neergezet. Er moet meer aandacht komen voor hetgeen de deurwaarder bereikt, de oplossingen die worden gerealiseerd en zijn essentiële bijdrage aan de economie. Daarbij moet de KBvG proactief communiceren, zowel bij misverstanden en misstanden, als bij succes: *“Be good and tell it!”*

Over het imago dat de gerechtsdeurwaarder zou moeten hebben zijn de respondenten eensgezind: gezaghebbend, deskundig, streng maar rechtvaardig, onafhankelijk en onkreukbaar, maar bovenal betrouwbaar (96%). Een onpartijdig rechterlijk ambtenaar, dichtbij de mensen: *“Het ambt centraal.”*

“Agressie groeit. Steun van de overheid ontbreekt.”

Uit onderzoek blijkt dat 94% van de gerechtsdeurwaarders te maken krijgt met agressie en geweld. Agressie en geweld wordt dan ook het meest genoemd als negatief kenmerk van het vak. Gerechtsdeurwaarders noemen zich een *“schietschijf”* en voelen zich in de steek gelaten door de overheid.

“De gerechtsdeurwaarder zou als civiel officier dezelfde bescherming moeten krijgen als de strafrechtelijk officier.”

Bedreiging, weerspanning maar ook onttrekking aan het beslag moet worden vervolgd niet alleen om de persoon, maar ook om het instituut gerechtsdeurwaarder te beschermen en zo bij te dragen aan effectieve rechtshandhaving: *“Waarom zou een schuldenaar luisteren naar de deurwaarder en opvolging geven aan zijn bevel, terwijl het niet doen zonder gevolgen blijft?”* Dat de aangifte van een gerechtsdeurwaarder niet wordt opgevolgd, vinden de respondenten dan ook onbegrijpelijk.

ZORGEN OVER DE RECHTSTAAT

De gerechtsdeurwaarder maakt zich zorgen om de rechtstaat. De

toegang tot het recht wordt beperkt door almaar hoger wordende griffierechten en er ontstaat een steeds groter wordende groep mensen waarbij verhaal niet mogelijk is. Bovendien is het executierecht volgens de respondenten op onderdelen hard aan vernieuwing toe: *“Een aanplakking of advertentie... dat hoort bij de 19e eeuw.”*

DOORGESLAGEN MARKTWERKING EN TARIEVEN ONDER DRUK

De meeste gerechtsdeurwaarders maken zich zorgen over de marktwerking, de concurrentie en de tarieven, waarbij stevige reacties niet worden geschuwd: *“Er is financiële lucht nodig om misstanden te voorkomen”* of *“No cure no pay maakt onafhankelijk ambt onmogelijk.”*

82% van de gerechtsdeurwaarders zou voor een verbod op ‘no cure no pay’ bij ambtshandelingen zijn. Opdrachtgevers maken steeds meer de dienst uit en in ‘no cure no pay’ bij het toepassen van staatsmacht ziet de gerechtsdeurwaarder een onaanvaardbare bedreiging van de onafhankelijkheid en strijd met de ‘equality of arms’. Algemeen standpunt is dat de ingevoerde marktwerking is doorgeslagen en moet worden beteugeld. Daarbij wordt gevoeld dat er geen sprake meer is van marktwerking of vrije prijsvorming nu de gerechtsdeurwaarder geen onderhandelingsruimte heeft tegen de inkoopmacht van de grote opdrachtgevers en feitelijk onder zijn of haar kostprijs werkt. Er moet een reëel inkomen zijn om de onafhankelijke taak in het rechtsbestel uit te kunnen voeren en kwaliteit van dienstverlening te kunnen waarborgen: *“Het moet weer draaien om kwaliteit en er moet in de basis een goed verdienmodel bestaan.”*

DE TOEKOMST

73% van de respondenten zou jongeren adviseren om het ambt van gerechtsdeurwaarder te kiezen. Dat geldt alleen niet in het huidig tijdsbestel: slechts 16% van de respondenten adviseert om in deze tijd gerechtsdeurwaarder te worden. 44% van de stagiairs weet nog niet wat hij na het voltooiën van de stage gaat doen en 23% acht de kans zelfs klein dat hij als toegevoegd kandidaat-gerechtsdeurwaarder aan de slag kan. Toch wil 25% van de kandidaten en 30% van de gerechtsdeurwaarders in loondienst graag gerechtsdeurwaarder-ondernemer worden.

Van de ondernemers verwacht 36% dat zijn organisatie in de toekomst gaat groeien, tegen 31% die krimp verwacht. Over de toekomst van het ambt wordt dan ook wisselend gedacht. Een groot deel voorziet een halvering van de beroepsgroep, een beperkt deel vreest dat het ambt geheel verdwijnt of volledig wordt uitgehouden. Ook is er een groep die in het huidige tijdgewricht juist de ideale situatie ziet de positie van de gerechtsdeurwaarder te verstevigen: *“Het kan nu alle kanten op. Alleen daadkrachtig optreden van de KBvG en de gehele beroepsgroep kan ons ambt de goede kant opsturen.”* In bijvoorbeeld het proces verbaal van constatering (87%) en de mogelijkheid om verlof tot conservatoir beslag aan te vragen (65%) ziet de gerechtsdeurwaarder een wenselijke uitbreiding van het ambt. Veel deurwaarders zien een toegevoegde waarde op het terrein van het beheer en bewerken van bepaalde digitale registers, het ontlasten van de griffie en het op een hoger plan brengen van de schuldhulpverlening. Ook wordt er positief gereageerd op de

ontwikkeling in België, waar de gerechtsdeurwaarder de vorderingen van de overheid incasseert.

Bijna 50% van de beroepsgroep gelooft dat de gerechtsdeurwaarder over tien jaar de centrale autoriteit op het gebied van invoering en rechtsbescherming is en 33% ziet in de gerechtsdeurwaarder de spin in het digitale web. De gerechtsdeurwaarder zou in ieder geval een groter arsenaal aan moderne middelen moeten hebben om zijn rechtsstatelijke taak goed uit te kunnen voeren, te beginnen met een flink verruimde informatiebevoegdheid. Als oplossing wordt bijvoorbeeld geopperd de mogelijkheid om executievelingen via internet te organiseren zodat een groter bereik wordt gerealiseerd tegen veel lagere kosten. Ook wordt de suggestie gedaan dat de mogelijkheid wordt ingevoerd dat de gerechtsdeurwaarder als openbaar en onafhankelijk ambtenaar een executoriale titel afgeeft voor erkende of niet-betwiste geldvorderingen (49%). Op die manier hoeft in die zaken waar geen geschil is geen beroep meer te worden gedaan op de rechtspraak, hetgeen een immense kostenbesparing voor de rechtzoekenden en werklastermindering van de rechtspraak op gaat leveren.

DIGITALISERING: "STAATSMACHT KAN NIET WORDEN OVERGEDRAGEN AAN EEN COMPUTER"

"We moeten niet bang zijn, we moeten innovatief zijn."

Hoewel digitalisering een deel van het werkveld bedreigt, worden de mogelijkheden ervan door de beroepsgroep omarmd: 88% staat hier positief tegenover. Er is ook een gevoel van haast: *"We moeten nu acteren om onze voortrekkersrol te kunnen vervullen zoals dat in België en Frankrijk gebeurt."*

"We werken niet alleen met geld, maar vooral ook met mensen. Persoonlijk contact wordt steeds belangrijker in een wereld die verder gaat digitaliseren."

Digitalisering wordt gezien als hulpmiddel, maar niet als vervanging van het persoonlijke contact: *"De gerechtsdeurwaarder belichaamt letterlijk het gezag en de macht van de rechtstaat en dat moet zo blijven."* De menselijke factor, het luisterend oor maar ook het echte contact worden als essentieel genoemd: *"Staatsmacht kan niet worden overgedragen aan de computer."* Menselijke beoordeling en menselijke benadering blijft essentieel: *"Met dezelfde zorgvuldigheid als waarmee de deurwaarder zijn papieren ambt vervult."* Daarbij wordt de vraag of de administratieve werkelijkheid wel overeen komt met de feitelijke werkelijkheid steeds groter. De gerechtsdeurwaarder ziet dan ook mogelijkheden om de ogen en oren van de overheid te zijn en bij te dragen aan onder meer fraudebestrijding. Ook in de toekomst blijft de kern van het werk van de deurwaarder te garanderen dat berichten op de juiste manier aan de juiste persoon worden overgebracht, analoog én digitaal. Uiteraard naast het handhaven van het recht.

OPVOLGING

Al met al een zeer waardevol onderzoek, met genoeg handvaten voor de KBvG om haar koers te bepalen. Ik heb in dit artikel slechts een aantal zaken uit deel I van het onderzoek uitgelicht. In deel 2 van het onderzoek polst de KBvG haar leden over de taken

van de KBvG en de manier waarop daar uitvoering aan gegeven kan en moet worden.

Ter afsluiting twee mooie citaten van collega's die zomaar de oplossing kunnen vormen van alles:

"De KBvG zou zich naar mijn grillen kunnen schikken. Misschien dat er dan nog iets van terecht komt" en "Eén voor allen, allen voor één: een sterke KBvG en een sterke beroepsgroep die als een blok staan voor rechtvaardigheid en onpartijdigheid."

Sjef van der Putten [32] is als toegevoegd kandidaat-gerechtsdeurwaarder verbonden aan gerechtsdeurwaarderskantoor Groenendaal & Van Krijl in Nijmegen. Daarbij is hij lid van de Ledenraad en voorzitter van de Werkgroep Interne communicatie. Van der Putten schreef dit artikel op verzoek van de Commissie Meerjarenbeleid, waarvan hij eveneens lid is.

Noten

- 1 Waar in dit artikel wordt gesproken over gerechtsdeurwaarder, wordt ook bedoeld de toegevoegd kandidaat-gerechtsdeurwaarder en de stagiair, tenzij anders aangegeven. Waar gesproken wordt over 'hij' wordt natuurlijk ook 'zij' bedoeld.

gerechtsdeurwaarderskantoor

Over de Vest

Wij zijn op zoek naar een

kandidaat-gerechtsdeurwaarder

De functie is fulltime.
De kandidaat die wij zoeken dient een afgeronde opleiding te hebben.
Kandidaten die alleen nog aan de stage moeten beginnen komen ook in aanmerking.
Van de kandidaat wordt een no-nonsense mentaliteit verwacht, terwijl hij/zij resultaatgericht te werk moet kunnen gaan.
De werkzaamheden omvatten alles, zowel ambtelijk als niet ambtelijk.

Geïnteresseerden worden verzocht per e-mail te solliciteren (e-mailadres: info@overdevest.nl).

Gerechtsdeurwaarderskantoor Over de Vest
Röntgenlaan 39 Postbus 7255
2719 DX Zoetermeer 2701 AG Zoetermeer
Telefoon 079 - 341 51 10 Telefax 079 - 342 15 53
www.overdevest.nl

Voor kandidaten, die geen afgeronde opleiding hebben en/of parttime willen werken heeft het geen zin te solliciteren.

Aanbestedingen voor gerechtdeurwaardersdiensten

Voor de *Gerechtsdeurwaarder* blikken Gert Weerheim en Jan Dirk van Vlastuin terug op twee belangrijke aanbestedingsprocedures voor gerechtdeurwaardersdiensten die zijn gehouden door het CAK en het CJIB. Als advocaten van een aantal deurwaardersorganisaties waren ze betrokken bij deze procedures. Inmiddels zijn beide aanbestedingen vanwege onregelmatigheden in de procedure ingetrokken. Zowel de betrokken overheidsorganen als deurwaarderskantoren kunnen veel leren van wat er bij deze procedures is misgegaan.

Door mr. G.L. Weerheim en mr. J.D. van Vlastuin¹

Het afgelopen jaar heeft het aanbestedingsrecht voor gerechtdeurwaarders fors aan belang gewonnen. Op 10 juni 2014 werd via TenderNed door het CAK een aanbestedingsprocedure aangekondigd voor ‘Incaso- en deurwaardersdiensten’. Op 14 juli 2014 werd de procedure echter voortijdig ingetrokken op grond van de binnengekomen bezwaren.² Op 25 juli 2014 kondigde het CJIB via TenderNed een aanbestedingsprocedure aan voor de inkoop van ‘Gerechtsdeurwaardersdiensten’. Op 20 februari 2015 werd ook deze procedure ingetrokken. Aan beide procedures hebben veel deurwaarderskantoren meegedaan.

Voor diverse deurwaarderskantoren was het de eerste keer dat zij een inschrijving deden bij een aanbestedingsprocedure. Hoewel een aantal gemeenten en andere overheidsinstellingen al langer aanbestedingen organiseert voor de inkoop van deurwaardersdiensten is het aanbestedingsrecht voor de meeste deurwaarderskantoren een nieuw gebied. Daarom ter inleiding kort het volgende.³

KORTE INLEIDING AANBESTEDINGSRECHT

Het aanbestedingsrecht wordt gedefinieerd als “het geheel van rechtsregels dat het gedrag van overheidsopdrachtgevers rond de uitgifte van opdrachten voor het uitvoeren van werken, het leveren van producten en het verrichten van diensten.”⁴ De regels van het aanbestedingsrecht zijn gericht op het handelen van de overheid en dus publiekrechtelijk van aard. Tegelijkertijd zijn de regels bedoeld om een privaatrechtelijke overeenkomst te sluiten met een private partij. De verhouding tussen de aanbestedende dienst en de inschrijvende partij wordt daarbij tevens gebaseerd op de precontractuele goede trouw. Aldus hebben de aanbestedingsregels een wat ambivalent karakter. Doel van het aanbestedingsrecht is het doelmatig beheer van overheidsgeld en het bestrijden van corruptie. Door de Europese Unie wordt het aanbestedingsrecht

daarnaast gezien als een belangrijk instrument voor het tot stand komen van één Europese markt. Vandaar dat de aanbestedingsregels ook afkomstig zijn uit Brussel. Vanuit Europese richtlijnen worden zij geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving.

Overheidsopdrachtgevers zijn op grond van het aanbestedingsrecht verplicht om bij de inkoop van diensten – waartoe wij ons in dit artikel vanuit praktisch oogpunt beperken – een strikt omliggende Europese aanbestedingsprocedure toe te passen indien de geraamde waarde van de opdracht € 207.000 of meer bedraagt. Daaronder zijn andere zogenoemde drempelwaarden van toepassing, waarvoor op grond van nationale wetgeving de verplichting bestaat een bepaald soort procedure toe te passen. Dat varieert van een één-op-één gunning tot een nationale aanbestedingsprocedure.

Voor gerechtdeurwaardersdiensten geldt echter een uitzondering op deze aanbestedingsplicht. Deze diensten worden aangemerkt als zogenoemde IIB-diensten (genoemd naar bijlage IIB van de Europese aanbestedingsrichtlijn), waarvoor slechts een ‘verlicht aanbestedingsregime’ geldt. IIB-diensten zijn vaak diensten die lastiger door buitenlandse partijen kunnen worden verricht. Vandaar dat Brussel de inkoop daarvan aan minder strikte regels heeft gebonden. Kort gezegd, heeft een overheidsorgaan bij IIB-diensten veel vrijheid om de inkoop naar eigen voorkeur vorm te geven, zolang zij aan enkele formaliteiten voldoet en de fundamentele beginselen van het aanbestedingsrecht in acht neemt. Deze beginselen zijn het gelijkheidsbeginsel, het transparantiebeginsel en het proportionaliteitsbeginsel. Kern van het aanbestedingsrecht is het gelijkheidsbeginsel: de plicht om alle inschrijvers een gelijke kans te geven op de opdracht. De andere beginselen zijn daarvan afgeleid.

In de praktijk worden IIB-diensten veelal onderhands gegund of door middel van een meervoudig onderhandse procedure. Behalve

voor de marktpartijen die daaraan meedoen, zijn deze inkoopprocedures goeddeels aan het zicht van de markt onttrokken. Steeds vaker echter gebeurt het dat ook voor IIB-diensten een Europese of nationale openbare aanbestedingsprocedure wordt georganiseerd die wordt gepubliceerd via een landelijk platform, zodat alle potentieel gegadigden daaraan mee kunnen doen. Zodra een dergelijke procedure wordt georganiseerd, is – hoewel sprake blijft van een IIB-dienst – toch het aanbestedingsrecht integraal van toepassing.

Hoewel aanbestedingen veelal worden gezien als een mogelijkheid om zo goedkoop mogelijk in te kopen, is het uitgangspunt van de sinds 1 april 2013 van kracht zijnde Aanbestedingswet dat de inschrijver met de ‘economisch meest voordelige inschrijving’ (EMVI) de opdracht gegund krijgt. Indien er gegund wordt op EMVI is niet de laagste prijs doorslaggevend, maar een van te voren bepaalde verhouding van prijs- en kwaliteitsaspecten. Bijvoorbeeld kan sprake zijn van een aanbesteding waarbij 30% wordt bepaald door de prijs en 70% door de kwaliteit. In dat voorbeeld kan met een bepaalde aangeboden uitvoeringswijze zoveel punten worden verdiend dat de inschrijver met de hoogste prijs toch de opdracht krijgt. De Aanbestedingswet schrijft voor dat in principe op EMVI moet worden gegund, tenzij kan worden gemotiveerd dat slechts de prijs het onderscheidende criterium is (‘comply or explain’).

HET CAK: BEST VALUE PROCUREMENT

Door het CAK werd gebruik gemaakt van een uit Amerika afkomstig inkoopstelsel dat te boek staat als Best Value Procurement (BVP), in Nederland ook wel prestatie-inkoop genoemd. Met BVP kan in een relatief kort tenderproces en tegen lage kosten de beste aanbieder gevonden worden. Aanbidders krijgen daarbij maximaal de ruimte om zich van elkaar te onderscheiden. Selectie van de beste partij gebeurt niet op basis van de laagste prijs, de keuze valt

juist op die partij die de meeste kwaliteit voor de beste prijs biedt. Deze kwaliteit wordt beoordeeld op grond van interviews en een beknopt risico- en kansendossier dat de marktpartijen indienen.

Achter BVP zit de inkoopfilosofie van ‘de markt, tenzij’ waarbij wordt geprobeerd zoveel mogelijk aan de markt over te laten. De markt heeft immers de benodigde expertise in huis. Dit zien we bijvoorbeeld terug bij het risicodossier, waarbij de inschrijvers wordt gevraagd om zelf risico’s te noemen die het behalen van de door de opdrachtgever geformuleerde doelen zouden kunnen belemmeren, om daar vervolgens ook beheersmaatregelen voor te formuleren. Dat is een hele andere benadering dan de klassieke, waarbij de overheid de marktpartij precies voorschrijft wat zij moet doen.

Hoewel de BVP-methode alom bejubeld wordt, heeft deze inkooptechniek ook aanzienlijke nadelen. Bij het toekennen van punten aan een interview is onzes inziens veel (soms teveel) ruimte voor subjectiviteit, hetgeen favoritisme en willekeur in de hand werkt. Dat staat haaks op het beginsel dat elke inschrijver een gelijke kans moet hebben om de aanbesteding te winnen. De rechtspraak over de ‘wankel balans’ tussen subjectiviteit en objectiviteit is nog in ontwikkeling. Op dit moment is de tussenstand dat vooraf volstrekt duidelijk moet zijn hoe de subjectieve elementen worden beoordeeld en dat een zo objectief mogelijk beoordelingssysteem moet worden gebruikt. In de eerste aanbestedingsprocedure van het CAK heeft dat echter niet voor problemen gezorgd, omdat de procedure werd afgebroken voordat de interviews werden afgenomen.

Knelpunt bij de procedure was niet zozeer de wijze waarop de procedure was ingericht, maar de inhoudelijke eisen die aan de inschrijvers werden opgelegd. Uit het proportionaliteitsbeginsel vloeit voort dat de contractuele voorwaarden die zullen gaan gelden in een redelijke verhouding moeten staan tot het voorwerp van de opdracht. Er moet aldus sprake zijn van een zeker evenwicht in de contractuele relatie. Ook mag van contractanten uiteraard niet worden gevraagd te handelen in strijd met de wet- en regelgeving. Met name op de laatste punt ging het bij het CAK mis. Door een onjuist verdienmodel (mede door de afboekvolgorde) en door de exitstrategie kwam de wettelijke verankerde onafhankelijkheid en onpartijdigheid van deurwaarders in de knel.

Onder de noemer ‘commercieel belang’ werden bovendien potentiële opdrachtnemers in de gelegenheid gesteld een vergoeding aan te bieden voor het feit dat jaarlijks een bepaald aantal dossiers aan hen ter behandeling zou worden overgedragen. Illustratief werden daarbij bedragen genoemd van € 50.000 en € 70.000 per jaar. Door een dergelijke vergoeding aan te bieden, verhoogde de inschrijver de kans op de opdracht. Deze regeling doet denken aan het kopen van opdrachten en is om die reden niet toegestaan voor deurwaarders. Overigens blijkt hieruit dat ook bij EMVI-aanbestedingen prijs een belangrijke rol kan spelen.

Gelukkig heeft het CAK tijdig ingezien dat zij door de door haar gewenste contractuele voorwaarden alsook door het vragen van een commercieel belang de deurwaarders in de knel bracht met hun gedragsregels en heeft het CAK de aanbesteding ingetrokken.

STRIJD MET AANBESTEDINGSBEGINSELEN BIJ CJIB-AANBESTEDING

In de CJIB-aanbesteding ging de discussie juist wel over de wijze waarop de procedure was verlopen. Het betrof de geclusterde inkoop namens CAK, Zorginstituut Nederland, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Hiervoor werd gebruik gemaakt van een nationale openbare aanbestedingsprocedure. Het doel was om met 40 gerechtshoofden – verdeeld over de 12 provincies – een raamovereenkomst te sluiten. Het EMVI-gunningscriterium bestond voor 50% uit prijs (waarbij de prijs binnen een bepaalde bandbreedte moest vallen) en voor 50% uit kwaliteit. Het kwaliteitsdossier bestond uit vier onderdelen (waarbij behalve ICT bijvoorbeeld ook de visie op incasso een rol speelde).

Belangrijk in de CJIB-aanbesteding is dat was aangekondigd dat de beoordeling van het kwaliteitsdossier zou plaatsvinden door een commissie van vijf materiedeskundigen. Dat is over het algemeen een gebruikelijke gang van zaken die wordt ingegeven door de aanbestedingsbeginselen. Bij de beoordeling van kwaliteitsaspecten moet subjectiviteit zoveel mogelijk worden genormeerd om favoritisme en willekeur te voorkomen. De hoeveelheid leden van een commissie is dan van belang omdat met vijf personen de subjectiviteit in elk geval gedeeltelijk wordt geobjectiveerd (individuele uitschieters worden dan immers genivelleerd). Bovendien is de samenstelling van een dergelijke commissie belangrijk. Bijvoorbeeld leidt de aanwezigheid van een ICT-deskundige in de commissie ertoe dat bepaalde ICT-zaken als bekend kunnen worden verondersteld, waardoor de beperkte ruimte van een inschrijving optimaal kan worden benut om een onderscheidende inschrijving te doen.

Verder was in de aanbestedingsdocumenten aangekondigd dat de inschrijvingen absoluut zouden worden beoordeeld. Dat betekent dat elke inschrijving op zichzelf beoordeeld zou worden en niet 'relatief', dat wil zeggen in relatie tot de andere inschrijvingen.

In het aanbestedingsrecht geldt de harde regel dat datgene wat is aangekondigd ook moet worden toegepast, zodat de aanbestedingsbeginselen niet in het geding komen. Vanwege het grote aantal inschrijvingen (233, afkomstig van 90 inschrijvers) heeft het CJIB de werkwijze echter moeten omgooien. In plaats dat één commissie van vijf personen de gehele inschrijving beoordeelde, werden de vier onderdelen van het kwaliteitsdossier beoordeeld door commissies van twee personen. Een dergelijke wijziging staat haaks op het transparantiebeginsel en is niet toegestaan.

Bovendien bleek het in de praktijk voor het CJIB niet mogelijk om de inschrijvingen absoluut te beoordelen. Bij absoluut scoren wordt de vraag of voldaan is aan de wens beoordeeld aan de hand van duidelijke, objectieve en in de aanbestedingsdocumenten bekendgemaakte normen waaraan dan te verdienen punten zijn gekoppeld. Dit maakt een graduele beoordeling mogelijk. In casu ontbrak echter de corresponderende norm. Niet duidelijk was wanneer 0, 2, 5, 8 of 10 punten moesten worden toegekend. Derhalve was het CJIB genoodzaakt om hetzij toch relatief te beoordelen,

hetzij achteraf nieuwe normen toe te voegen. Beide routes zijn in strijd met het aanbestedingsrecht.

Ook het CJIB besloot de procedure in te trekken, maar wel in het stadium dat het gunningsvoornemen al was uitgesproken. Gelet op het grote aantal deurwaarderskantoren dat zich daartegen keerde door middel van een kort geding, moest het CJIB ook wel heel zeker zijn van zijn zaak om het aan te laten komen op een kort geding. Overigens zijn bovengenoemde aspecten niet de enige waar het fout ging in de CJIB-aanbesteding. Het voert op deze plaats echter te ver op alle elementen in te gaan.

UITLEIDING

Graag sluiten wij af met een aantal concrete aanbevelingen voor deurwaarderskantoren indien zij in de toekomst mee doen aan overheidsaanbestedingen.

In de eerste plaats: controleer inschrijvingsbiljet en aanbestedingsdocumenten bij indiening goed. Herstel of aanvulling is slechts beperkt mogelijk, terwijl het niet voldoen aan vormvoorschriften al snel tot uitsluiting van de procedure leidt. Zorg er ook voor dat er geen tegenstrijdigheden in de stukken zitten.

In de tweede plaats wordt van inschrijvers een pro-actieve houding verwacht. Dat betekent dat gebruik moet worden gemaakt van de inlichtingenrondes om vragen te stellen bij onduidelijkheden of bezwaren. Wordt daarvan geen gebruik gemaakt, dan verliezen inschrijvers het recht om daartegen na (voorlopige) gunning nog in rechte op te komen. Maak van die mogelijkheid gebruik om niet alleen over de inhoud vragen te stellen, maar tevens over de procesmatige kant van de aanbesteding. In de derde plaats doen inschrijvers er goed aan kritisch te bezien of de aanbestedende dienst zich aan de regels houdt. De rechtspraak maakt duidelijk dat dat geen gegeven is. Het is zinvol de overheidsorganen daarop aan te spreken.

In de vierde plaats geldt dat termijnen in het aanbestedingsrecht keihard zijn. Onder meer dient binnen twintig kalenderdagen na de voorlopige gunning een kort geding aanhangig te zijn gemaakt door de marktpartij die het niet eens is met de uitkomsten van de procedure.

Ten slotte: neem bij samenwerkingen het mededingingsrecht in acht. Ook dat voorkomt – behalve eventuele problemen met de ACM – uitsluiting van de procedure.

Noten

- 1 Mr. J.D. van Vlastuin en mr. G.L. Weerheim zijn werkzaam bij Bouwman Van Dommelen Advocaten op het gebied van onder meer tuchtrecht voor deurwaarders respectievelijk aanbestedingsrecht.
- 2 Op de daarna volgende nieuwe procedure van het CAK zal hier niet worden ingegaan.
- 3 Aangekend zij dat een korte inleiding tot het aanbestedingsrecht naar zijn aard tekortschiet, waarom begrip van de lezers dezes wordt gevraagd voor de aangebrachte versimpelingen.
- 4 E.H. Pijnacker Hordijk & G.W. van den Bend, m.m.v. J.F. van Nouhuys, *Aanbestedingsrecht. Handboek van het Europese en het Nederlandse Aanbestedingsrecht*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2009, p. 1.

“Dus Credit Navigator ondersteunt het hele proces, van facturatie tot en met schuldbewaking?”

“Jazeker, geen probleem!”

Haal het maximale rendement uit Credit Navigator

Met **Credit Navigator** is heel veel mogelijk. Het is niet voor niets onder gerechtsdeurwaarders de meest gebruikte software. Onderzoek wijst uit dat veel gebruikers slechts een gedeelte van de functionaliteit benutten. Dat kan beter. Bredere inzetbaarheid, meer efficiency en een hoger rendement zijn haalbaar. Vrij eenvoudig zelfs. Vraag het onze business consultants. Zij kennen alle ins en outs van Credit Navigator en weten exact waar de gerechtsdeurwaardersmarkt in deze tijd om vraagt, waar kleine en grote organisaties behoefte aan hebben. Zo bieden zij u advies op maat. Advies waarmee u direct aan de slag kunt en snel profijt van heeft.

Wilt u ook maximaal rendement uit Credit Navigator? Wacht niet langer. Bel vandaag nog 030 608 44 22 of ga naar www.eurosystems.nl

